

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ ФАРМАЦІЇ

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «Дослідження фармацевтичного ринку сечогінних засобів»

Виконала: здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня

фармацевтичного факультету

галузь знань I Охорона здоров'я

спеціальність I8 Фармація, промислова

фармація

ОПП «Фармація»

Анастасія ГУСТЕНКО

Керівник: д-р фарм.н., професор, завідувач
кафедри управління та економіки фармації

Наталя ТКАЧЕНКО

Рецензент: к.фарм.н., доцент кафедри

управління та економіки фармації

Вікторія ДЕМЧЕНКО

Запоріжжя 2026

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота присвячена аналізу проблемних аспектів надання медико-фармацевтичної допомоги пацієнтам з набряками різної етіології в Україні. Актуальність теми зумовлена існуванням проблем у забезпеченості пацієнтів лікарськими засобами в умовах війни. У роботі досліджено правове поле надання допомоги, товарну та фірмову структуру ринку сечогінних (діуретичних) лікарських засобів.

Встановлено, що український фармацевтичний ринок характеризується значною різноманітністю, структурованістю і включає 7 підгруп згідно з АТС-класифікацією. Асортимент діуретичних препаратів становить 123 ТН на основі 11 МНН та 5 лікарських рослин, переважно складається з монокомпонентних засобів у твердих лікарських формах (таблетки, капсули), тоді як комбіновані препарати та ін'єкційні форми займають меншу частку.

Визначено, що ринок сечогінних ЛЗ є конкурентним та сегментованим за походженням: 51% пропозицій припадає на іноземних виробників, а 49% - на вітчизняних. Серед іноземних компаній лідируючі позиції зайняла Німеччина, що представлена 5 компаніями-виробниками та 16 ЛП. Другу сходинку рейтингу посіла Індія – 7 фармацевтичних компаній та 10 ЛП, а третю сходинку – Польща, що представлена в Україні 2 фармацевтичними компаніями та 6 ЛП, Українські виробники також займають потужну позицію, особливо в сегменті рослинних сечогінних засобів та у групі інфузійних діуретиків.

Фізична доступність більшості сечогінних ЛЗ є високою, хоча деякі препарати мають обмежену наявність у певних регіонах України. Існує значна цінова варіабельність, що відображає різницю між генеричними та оригінальними препаратами та створює бар'єри для малозабезпечених груп населення у доступі до дороговартісних інноваційних ліків.

Ключові слова: набряки, фармацевтична допомога, фармацевтичне забезпечення, сечогінні лікарські засоби, діуретики, доступність ліків, фармацевтичний ринок.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ТЕРАПІЇ НАБРЯКІВ (огляд літератури).....	8
1.1. Патогенетичні основи набряків різної етіології	8
1.2. Сучасні підходи у комплексному лікуванні набряків серцево-судинної етіології	13
1.3. Світовий досвід медико-фармацевтичної спільноти у питаннях взаємодії при наданні допомоги пацієнтам з набряками різної етіології	17
РЕЗЮМЕ	20
РОЗДІЛ 2. ДИЗАЙН ДОСЛІДЖЕННЯ.....	21
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ ЗАСОБІВ КОМПЛЕКСНОЇ ТЕРАПІЇ НАБРЯКІВ	24
3.1. Вивчення правового поля надання фармацевтичної допомоги пацієнтам з набряками різної етіології	24
3.2. Вивчення товарної структури українського ринку засобів сечогінної дії	25
3.3. Вивчення фірмової структури українського ринку сечогінних (діуретичних) лікарських засобів	43
3.4. Дослідження доступності сечогінних лікарських засобів для населення в умовах війни	50
3.5. Рекомендації для поліпшення фармацевтичного забезпечення діуретичними лікарськими засобами	63
ВИСНОВКИ.....	66
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АЗ – аптечний заклад

АМ – аптечна мережа

ЛЗ – лікарський засіб

МВ – медичні вироби

МДК – мультидисциплінарна команда

СЛЗ – сечогінні лікарські засоби

ФД – фармацевтична допомога

ФР – фармацевтичний ринок

ФФ – фармацевтичний фахівець

ВСТУП

Набряки - це накопичення рідини в міжклітинному просторі внаслідок надмірного збільшення об'єму інтерстиціальної рідини. Об'єм рідини між інтерстиціальним та внутрішньосудинним простором регулюється за допомогою градієнта гідростатичного тиску в капілярах та градієнта онкотичного тиску через стінку капілярів. Рідина накопичується тоді, коли локальна або системна патологія порушує цю рівновагу, призводячи до підвищення гідростатичного тиску в капілярах, збільшення об'єму плазми, зниження онкотичного тиску плазми крові (гіпоальбумінемія), підвищення проникності капілярів або обструкції лімфовідтоку [1, 2].

Цей стан вимагає залучення всієї багатопрофільної команди паліативної допомоги до процесу інформування, керівництва, навчання, оцінки, аналізу та скоординованого лікування. Пропонуються різні терапевтичні підходи: фізіотерапія, фармакотерапія та навіть малоінвазивні методи голкового дренажу [3].

Закцентуємо увагу на тому факті, що терапія набряків різної етіології (у тому числі при хронічних захворюваннях таких як гіпертонія та інші серцево-судинні захворювання, цукровий діабет, хронічна венозна недостатність, патології нирок тощо) є довготривалою, а отже - дороговартісною. І, нажаль, сьогодні пацієнтам в Україні доводиться самотужки сплачувати більшу частину вартості.

Проблеми у забезпеченні лікарськими засобами (ЛЗ) пацієнтів із набряками, є одним із факторів, які призводять до зниження якості життя. Це необхідно враховувати при наданні медичної та фармацевтичної допомоги (ФД), яка повинна бути спрямована на введення ефективних методів профілактики та забезпечення належного та доступного лікування. Все вище наведене актуалізують дослідження у зазначеному напрямку.

Метою магістерської роботи є комплексне дослідження фармацевтичного ринку (ФР) засобів для лікування набряків різної етіології, задля покращення ФД зазначеним пацієнтам.

Для досягнення мети було розроблена низка завдань:

- розглянути та критично проаналізувати літературні джерела щодо сучасних підходів у терапії набряків;
- здійснити системний аналіз, розкрити патогенез набряків різної етіології з акцентом на серцево-судинний характер;
- опрацювати нормативно-правовий аспект надання медичної допомоги (МД) пацієнтам з набряками та виокремити фармацевтичну складову;
- вивчити асортиментну та фірмову структуру українського ФР сечогінних лікарських засобів;
- проаналізувати фізичну та економічну доступність діуретичних ЛЗ для українських пацієнтів.

Об'єкт дослідження: система надання ФД пацієнтам з набряками різної етіології в Україні.

Предмет дослідження: український ФР сечогінних ЛЗ(СЛЗ), фізична та економічна доступність препаратів даного сегменту ринку для українських споживачів.

Методи дослідження: при виконанні кваліфікаційної (магістерської) роботи були використанні методи контент-аналізу, порівняння, вимірювання, синтезу, а також аналітичний, графічний, економіко-математичний метод, метод узагальнення.

Практична значимість та новизна одержаних результатів: полягає у зібранні інформаційного масиву щодо правових аспектів надання ФД пацієнтам з набряками різного характеру, сучасного арсеналу СЛЗ та розраховано показники їх доступності для пацієнтів. У даній роботі застосовано комплексний підхід у дослідженні ФР з метою розширення можливостей фармацевтів при наданні ФД, а також накопичено інформаційний матеріал для фахівців інших сфер охорони здоров'я (ОЗ).

Обсяг і структура роботи. Магістерська робота викладена на 75 сторінках машинописного тексту, складається зі вступу, огляду літератури, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. Робота ілюстрована 5 таблицями, 6 рисунками та 3 формулами. Список використаних джерел містить 59 найменувань, з них 19 кирилицею та 40 латиницею.

РОЗДІЛ 1.
СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ТЕРАПІЇ
НАБРЯКІВ
(огляд літератури)

1.1. Патогенетичні основи набряків різної етіології

Набряк (англ. *edema*) — це патологічний стан, що характеризується надмірним накопиченням рідини в міжклітинному просторі тканин або серозних порожнинах організму, що призводить до збільшення об'єму тканин і порушення їхньої функції. Набряки є поширеним клінічним симптомом, який може виникати при різних захворюваннях, включаючи серцево-судинні, ниркові, печінкові, лімфатичні, алергічні та запальні стани. Вони можуть бути локальними (обмеженими певною ділянкою) або генералізованими (анасарка), залежно від причини та механізмів розвитку [1, 4].

Об'єм рідини між інтерстиціальним та внутрішньосудинним простором регулюється за допомогою градієнта гідростатичного тиску в капілярах та градієнта онкотичного тиску через стінку капілярів. Рідина накопичується тоді, коли локальна або системна патологія порушує цю рівновагу, призводячи до підвищення гідростатичного тиску в капілярах, збільшення об'єму плазми, зниження онкотичного тиску плазми крові (гіпоальбумінемія), підвищення проникності капілярів або обструкції лімфовідтоку.

Узагальнену системну та місцеву етіологію набряків представлено у журналі «Медицина світу», 2015р. (рис. 1.1).

Як бачимо, етіологія набряків є багатогранною і включає системні та локальні чинники, які порушують баланс між гідростатичним і онкотичним тиском у судинах, а також проникність капілярів і функцію лімфатичної системи.

Етіологія	Патофізіологічний механізм
Системна етіологія	
Алергічна реакція, кропив'янка, хвороба Квінке	Підвищена проникність капілярів
Захворювання серця	Підвищена проникність капілярів унаслідок системної венозної гіпертензії; підвищення об'єму плазми крові
Захворювання печінки	Підвищена проникність капілярів унаслідок системної венозної гіпертензії; зниження онкотичного тиску плазми крові внаслідок зниження синтезу білків
Мальабсорбція/білково-калорійна недостатність	Зниження синтезу білків, що призводить до зниження онкотичного тиску плазми крові
Обструктивне апное під час сну	Легенева гіпертензія, яка призводить до підвищення гідростатичного тиску в капілярах
Вагітність та передменструальні набряки	Підвищення об'єму плазми крові
Захворювання нирок	Підвищення об'єму плазми крові; зниження онкотичного тиску плазми крові внаслідок втрати білків
Локальна етіологія	
Панікуліт (запалення підшкірної клітковини)	Підвищена проникність капілярів
Хронічна венозна недостатність	Підвищена проникність капілярів, викликана локальною венозною гіпертензією
Гострий компартмент-синдром [1] (підвищення тиску всередині анатомічної порожнини)	Підвищена проникність капілярів, викликана локальною венозною гіпертензією
Синдром комплексного регіонарного болю I типу (симпатична рефлекторна дистрофія) [2]	Підвищена проникність капілярів, викликана нейрогенними медіаторами
Тромбоз глибоких вен	Підвищена проникність капілярів
Обструкція клубової вени	Підвищена проникність капілярів, викликана локальною венозною гіпертензією
Ліпедема (жировий набряк)	Накопичення рідини в жировій тканині
Лімфедема <ul style="list-style-type: none"> • Первинна: вроджена лімфедема, <i>lymphedema praecox</i> [3], <i>lymphedema tarda</i> [4] • Вторинна: внаслідок видалення аксиллярних лімфовузлів, оперативного втручання (наприклад, аортокоронарного шунтування, пахвинної лімфаденектомії), травми, променевої терапії, філяріозу 	Обструкція лімфовідтоку
Синдром Мей-Тернера (компресія лівої клубової вени правою клубовою артерією)	Підвищена проникність капілярів, викликана локальною венозною гіпертензією внаслідок компресії

Рис. 1.1 - Системна та місцева етіологія набряків із зазначенням патфізіологічних механізмів (джерело [1])

Основні причини набряків можна класифікувати за етіологічними факторами:

1. Серцево-судинні захворювання:

- *Серцева недостатність*: Хронічна серцева недостатність (ХСН) призводить до зниження серцевого викиду, що викликає венозний застій і підвищення гідростатичного тиску в капілярах. Це спричиняє симетричні набряки нижніх кінцівок у ходячих пацієнтів або в крижовій ділянці у лежачих.
- *Тромбоз глибоких вен (ТГВ)*: Обструкція венозного відтоку через тромбоз підвищує гідростатичний тиск, що призводить до локальних набряків, часто односторонніх.

2. Ниркові захворювання:

- *Гломерулонефрит і нефротичний синдром*: Зниження онкотичного тиску через гіпопротеїнемію (втрата білків із сечею) є ключовим механізмом. Набряки при цих станах зазвичай генералізовані.
- *Гостра та хронічна ниркова недостатність*: Порушення екскреції натрію та води сприяє затримці рідини, що посилює набряки.

3. Печінкові захворювання:

- *Цироз печінки*: Порушення синтезу альбуміну призводить до зниження онкотичного тиску, а портальна гіпертензія сприяє накопиченню рідини в черевній порожнині (асцит) і периферичних тканинах.

4. Лімфатичні порушення:

- *Лімфедема*: Первинна (вроджена) або вторинна (після лімфаденектомії, інфекцій) обструкція лімфатичних судин перешкоджає дренажу рідини, викликаючи набряки, особливо на кінцівках.

5. Алергічні та запальні стани:

- *Набряк Квінке (ангіоневротичний набряк)*: Алергічна або псевдоалергічна реакція, пов'язана з вивільненням гістаміну чи брадикініну, що підвищує проникність капілярів. Спадковий набряк Квінке зумовлений дефіцитом С1-інгібітора.

- *Запальні набряки*: Виникають через підвищення проникності капілярів під впливом медіаторів запалення (наприклад, цитокінів).

6. Інші причини:

- *Гіпоонкотичні стани*: Аліментарна дистрофія або кахексія призводять до зниження рівня білків у плазмі.
- *Ендокринні порушення*: Гіпотиреоз може спричиняти набряки через накопичення муцину в тканинах.
- *Медикаментозні набряки*: Препарати, такі як нестероїдні протизапальні засоби (НПЗЗ) або блокатори кальцієвих каналів, можуть викликати затримку рідини.
- *Набряк легень і мозку*: Специфічні форми набряків, пов'язані з кардіогенними (високий тиск у легневих венах) або неврологічними (ішемія, травма) чинниками.

Щодо патогенезу набряків, то він базується на порушенні рівноваги між гідростатичним і онкотичним тиском, а також функцією капілярів і лімфатичної системи. Основні механізми, описані в літературі, включають:

1. Підвищення гідростатичного тиску. Згідно з теорією Старлінга, гідростатичний тиск у капілярах сприяє виштовхуванню рідини в міжклітинний простір, тоді як онкотичний тиск утримує її в судинному руслі. Підвищення гідростатичного тиску виникає при [5, 6]:

- *Венозній обструкції*: ТГВ або ХВН призводять до локальної венозної гіпертензії, що збільшує вихід рідини в інтерстицій.
- *Серцевій недостатності*: Зниження серцевого викиду підвищує тиск у венозній системі, викликаючи застій і набряки.
- *Портальній гіпертензії*: При цирозі печінки підвищений тиск у портальній вені сприяє асцити та периферичним набрякам.

2. Зниження онкотичного тиску. Онкотичний тиск плазми залежить від концентрації білків, переважно альбуміну. Його зниження спостерігається при [7, 8]:

- *Гіпопротеїнемія*: Нефротичний синдром, цироз печінки або аліментарна дистрофія зменшують рівень альбуміну, що сприяє витоку рідини в тканини.
- *Ниркова недостатність*: Втрата білків із сечею знижує онкотичний тиск, викликаючи генералізовані набряки.

3. Підвищення проникності капілярів. Запальні або алергічні процеси підвищують проникність судинної стінки через дію медіаторів [9, 10]:

- *Гістамін і брадикінін*: При набряку Квінке ці медіатори викликають швидкий вихід рідини в тканини, особливо в шкірі та слизових.
- *Цитокіни та токсини*: Запальні процеси (наприклад, при сепсисі) підвищують проникність капілярів, сприяючи локальним або генералізованим набрякам.

4. Порушення лімфатичного дренажу. Лімфедема виникає через обструкцію лімфатичних судин, що перешкоджає відтоку міжтканинної рідини [11, 12]:

- *Первинна лімфедема*: Вроджені аномалії лімфатичної системи, такі як сімейні або спорадичні форми.
- *Вторинна лімфедема*: Пошкодження лімфатичних судин після операцій (лімфаденектомія), інфекцій або травм.

5. Водно-електролітний дисбаланс. Надмірне накопичення натрію та води в організмі сприяє набрякам [13, 14]:

- *Гіпернатріємія*: Надмірне споживання солі або її затримка (наприклад, при гломерулонефриті) утримує воду в тканинах.
- *Гормональні порушення*: Активація ренін-ангіотензин-альдостеронової системи (РААС) при серцевій або нирковій недостатності сприяє затримці натрію та рідини.

6. Специфічні механізми органних набряків [15, 16]:

- *Набряк легень*: Виникає через підвищений тиск у легеневих венах (кардіогенний) або підвищену проникність альвеолярно-капілярної

мембрани (некардіогенний, наприклад, при гострому респіраторному дистрес-синдромі).

- *Набряк мозку*: Вазогенний (підвищення проникності гематоенцефалічного бар'єру), цитотоксичний (накопичення рідини в клітинах) або інтерстиціальний (при гідроцефалії) механізми призводять до внутрішньочерепної гіпертензії.

Діагностика набряків передбачає комплексний підхід, який включає [1]:

- *Збір анамнезу*: Визначення часу появи набряків, їх локалізації (локальні чи генералізовані), супутніх симптомів (задишка, біль, слабкість).
- *Фізикальний огляд*: Оцінка пастозності (повільне зникнення заглиблення після натискання), симетричності, локалізації (стопи, крижова ділянка, обличчя).
- *Лабораторні дослідження*: Аналіз рівня альбуміну, ниркових маркерів (креатинін, сечовина), печінкових ферментів, маркерів запалення (С-реактивний білок).
- *Інструментальні методи*: УЗД (для оцінки венозного або лімфатичного застою), рентген грудної клітки (для діагностики набряку легень), КТ або МРТ (для набряку мозку).

Отже, набряки різної етіології є складним клінічним синдромом, який виникає внаслідок порушення балансу між гідростатичним і онкотичним тиском, підвищення проникності капілярів або дисфункції лімфатичної системи. Основні етіологічні чинники включають серцеву, ниркову, печінкову недостатність, лімфатичні порушення, алергічні реакції та медикаментозні впливи. Патогенетичні механізми охоплюють гідродинамічні, онкогенні, мембраногенні та лімфогенні фактори.

1.2. Сучасні підходи у комплексному лікуванні набряків серцево-судинної етіології

Набряки серцево-судинної етіології є поширеним симптомом, що виникає внаслідок порушення гемодинаміки, зокрема при хронічній серцевій

недостатності (ХСН), тромбозі глибоких вен (ТГВ) або інших станах, пов'язаних із підвищенням гідростатичного тиску в судинах. Ці набряки можуть бути локальними (наприклад, периферичні набряки нижніх кінцівок) або генералізованими (анасарка), що значно погіршує якість життя пацієнтів і підвищує ризик ускладнень [17].

Застійна серцева недостатність (ЗСН) – це складне захворювання, що характеризується порушенням функції шлуночків та недостатнім периферичним кровопостачанням. Знижений кровоток, який виникає при ЗСН, сприяє активації нейрогормональних систем, що й призводить до затримки рідини, і часто проявляється у вигляді застійних відчуттів у легенях, периферичних набряків, задишки та втоми. Незважаючи на інтенсивні дослідження, точні механізми утворення набряків при ЗСН погано вивчені. Однак унікальний взаємозв'язок між серцем і нирками відіграє центральну роль у цьому явищі. Зокрема, взаємодія між серцем і нирками при ЗСН включає численні взаємозалежні механізми, включаючи гемодинамічні зміни, що призводять до недостатньої периферичної та ниркової перфузії, що може призвести до гіпоксії ниркових каналців. Крім того, ЗСН характеризується активацією нейрогормональних факторів, включаючи ренін-ангіотензин-альдостеронову систему (РААС), симпатичну нервову систему (СНС), ендотелін-1 (ЕТ-1) та антидіуретичний гормон (АДГ) через зниження серцевого викиду (СВ) та ниркової перфузії. Постійна активація цих систем призводить до шкідливого впливу як на нирки, так і на серце, включаючи затримку натрію та води, вазоконстрикцію, підвищення центрального венозного тиску (ЦВТ), що пов'язано з нирковою венозною гіпертензією/застійними відчуттями, а також підвищеним внутрішньочеревним тиском (ВЧТ) [17].

Комплексне лікування набряків серцево-судинної етіології спрямоване на усунення основної причини, зменшення затримки рідини та покращення якості життя. Основні стратегії включають:

1. Немедикаментозне лікування:

- *Обмеження солі*: Рекомендації ESC пропонують обмежити споживання солі до 1,5–2 г/добу для зменшення затримки рідини. Дослідження показали, що суворе обмеження солі знижує частоту госпіталізацій у пацієнтів із ХСН [18].
- *Контроль рідини*: Обмеження вживання рідини до 1–1,5 л/добу при виражених набряках [18].
- *Компресійна терапія*: Компресійні панчохи рекомендуються при венозній недостатності або посттромботичному синдромі [19].
- *Фізична активність*: Помірні фізичні вправи, адаптовані до стану пацієнта, покращують венозний відтік і знижують набряки [20].

2. Фармакологічна терапія. Фармакотерапія є основою лікування серцевих набряків і включає кілька класів препаратів:

Діуретики [1, 21, 22]:

- *Петльові діуретики* (фуросемід, торасемід): Залишаються основним засобом для швидкого виведення рідини. Дослідження показали, що торасемід має кращу біодоступність і довший ефект порівняно з фуросемідом.
- *Тіазидні діуретики* (гідрохлортіазид): Використовуються як ад'ювантна терапія при резистентних набряках.
- *Калійзберігаючі діуретики* (спіронолактон, еплеренон): Антагоністи альдостерону ефективні при ХСН, знижуючи затримку натрію та ризик гіпокаліємії.

Інгібітори ренін-ангіотензин-альдостеронової системи (РААС) [23, 24]:

- *Інгібітори АПФ* (еналаприл, лізиноприл): Зменшують венозний застій і покращують серцеву функцію.
- *Блокатори рецепторів ангіотензину II* (лозартан, валсартан): Альтернатива при непереносимості іАПФ.

- **Сакубітрил/валсартан:** Новий клас інгібіторів нейтральної ендопептидази (ARNI), який знижує смертність і госпіталізації при ХСН.

Бета-блокатори (бісопролол, карведилол): Зменшують симпатичну активацію, покращуючи серцевий викид і знижуючи набряки [23].

Антикоагулянти та антиагреганти: При ТГВ використовуються гепарин, варфарин або прямі пероральні антикоагулянти (апіксабан, ривароксабан) для профілактики та лікування тромбозів [25].

Інші препарати [26, 27]:

- **Івабрадин:** Знижує частоту серцевих скорочень у пацієнтів із ХСН у синусовому ритмі.
- **SGLT2-інгібітори** (дапагліфлозин, емпагліфлозин): Новітні препарати, які зменшують набряки та покращують прогноз при ХСН, незалежно від наявності діабету.

3. Хірургічні та інвазивні методи [28, 29, 30]:

- *Катетеризація при ТГВ:* Тромболізис або тромбоектомія застосовуються при гострому ТГВ для відновлення венозного відтоку.
- *Кардіохірургія:* У деяких випадках ХСН (наприклад, при клапанних вадах) необхідна хірургічна корекція.
- *Ультрафільтрація:* Використовується при резистентних набряках у пацієнтів із ХСН, коли діуретики неефективні.

4. Новітні підходи та експериментальні методи [31, 32, 33]:

- *Таргетна терапія ендотеліальної дисфункції:* Дослідження (Zhang et al.) показали, що інгібітори запальних цитокінів (наприклад, анти-IL-6) можуть знижувати проникність капілярів у пацієнтів із ХСН.
- *Нові діуретичні стратегії:* Комбінація петльових діуретиків із вазопресиноними антагоністами (толваптан) показала ефективність у лікуванні гіпонатріємії та набряків.

- *Генна терапія:* Перспективні дослідження вивчають генну терапію для покращення функції міокарда, що може зменшувати набряки в довгостроковій перспективі.

Отже, сучасні підходи до комплексного лікування набряків серцево-судинної етіології базуються на комбінації немедикаментозних, фармакологічних та інвазивних методів. Діуретики залишаються основою терапії, але нові класи препаратів, такі як ARNI та SGLT2-інгібітори, значно покращують прогноз і зменшують набряки. Немедикаментозні заходи, включаючи обмеження солі та компресійну терапію, відіграють важливу роль у профілактиці рецидивів. Однак виклики, пов'язані з резистентністю до діуретиків, побічними ефектами та економічною доступністю, потребують подальших досліджень і вдосконалення стратегій.

1.3. Світовий досвід медико-фармацевтичної спільноти у питаннях взаємодії при наданні допомоги пацієнтам з набряками різної етіології

Ефективне управління набряками вимагає комплексного підходу, що включає взаємодію між лікарями, фармацевтами та іншими членами мультидисциплінарної команди (МДК). Світовий досвід підкреслює важливість інтеграції фармацевтичної допомоги (ФД) у лікуванні набряків для забезпечення оптимальних терапевтичних результатів, підвищення прихильності до лікування та зменшення ризиків ускладнень.

Сучасна роль фармацевтів у міжпрофесійному середовищі та взаємодії у МДК полягає, в першу чергу, наданні фармацевтичної опіки. Це відбувається шляхом [35, 36]:

- *Консультавання:* Фармацевти надають інформацію про правильне застосування ліків, побічні ефекти та взаємодію препаратів. Наприклад, при ХСН фармацевти консультують щодо дозування петльових діуретиків (фуросемід, торасемід) та моніторингу електролітів.

- *Моніторингу прихильності пацієнтів до лікування:* залучення фармацевтів до моніторингу прихильності знижує частоту госпіталізацій у пацієнтів із ХСН на 20%.

- *Освіти й навчання пацієнтів:* Фармацевти навчають обмеження солі та рідини, що є критичним для контролю серцевих набряків.

По-друге, здійсненні якісної оптимізації фармакотерапії. Фармацевти беруть участь у виборі оптимальних доз і комбінацій ліків. Наприклад, рекомендації ESC (2021) підкреслюють використання інгібіторів SGLT2 (дапагліфлозин, емпагліфлозин) для ХСН, де фармацевти контролюють їх безпеку та ефективність. Або ж при алергічних набряках (набряк Квінке) фармацевти забезпечують доступ до С1-інгібіторів та антигістамінних препаратів, консультуючи щодо їх швидкого застосування [37].

Крім того, фармацевти співпрацюють із лікарями, медсестрами та соціальними працівниками для створення індивідуальних планів лікування. У США та Канаді моделі «collaborative practice agreements» дозволяють фармацевтам коригувати дози діуретиків під наглядом лікаря [38]. Зазначимо, що в Україні подібна співпраця розвивається, але обмежена через брак законодавчої бази [39].

На сьогодні накопичений певний досвід роботи фармацевтів у МДК. Так у США фармацевти активно залучаються до управління ХСН через програми фармацевтичної опіки. Фармацевти, які беруть участь у мультидисциплінарних командах, знижують ризик повторних госпіталізацій на 15% завдяки моніторингу дозування бета-блокаторів, іАПФ та ARNI (сакубітрин/валсартан). У Канаді програма «Heart Function Clinics» включає фармацевтів для освіти пацієнтів щодо дієтичних обмежень і медикаментозного комплаєнсу, що зменшує набряки та покращує якість життя [40, 41].

Європейські рекомендації ESC (2021) підкреслюють роль фармацевтів у контролі побічних ефектів діуретиків (гіпокаліємія, гіпонатріємія) та координації терапії SGLT2-інгібіторами. У Великобританії фармацевти беруть

участь у програмах «Medicines Optimization», де вони проводять регулярні огляди медикаментозної терапії для пацієнтів із ХСН, що знижує частоту декомпенсацій. У Німеччині фармацевти співпрацюють із кардіологами для моніторингу електролітів у пацієнтів, які отримують комбінацію петльових і калійзберігаючих діуретиків [42]. В Австралії фармацевти залучені до програм «Home Medicines Review» (HMR), які включають оцінку медикаментів удома у пацієнтів із ХСН або лімфедемою. Дослідження Weekes et al. (2021) показало, що HMR знижує ризик медикаментозних помилок на 30% і сприяє кращому контролю набряків [43, 44].

В Україні роль фармацевтів у лікуванні набряків обмежена, але розвивається. Сучасні дослідження підкреслюють необхідність інтеграції фармацевтичної освіти в міжнародний простір, щоб підвищити компетентність фармацевтів у наданні ФД та демонструють, що фармацевти в Україні беруть участь у консультуванні щодо безрецептурних діуретиків та антигістамінних препаратів, але брак нормативної бази обмежує їхню роль у мультидисциплінарних командах. Це актуалізує важливість міждисциплінарної співпраці для покращення ФД українцям [45, 46].

Таким чином, світовий досвід демонструє, що залучення фармацевтів до МДК значно покращує управління набряками різної етіології, особливо серцево-судинної. Фармацевти відіграють ключову роль у консультуванні, моніторингу прихильності, оптимізації фармакотерапії та зниженні економічного тягаря. У розвинених країнах (США, Великобританія, Австралія) фармацевтична опіка є невід'ємною частиною лікування ХСН, лімфедими та алергічних набряків, тоді як в Україні цей процес гальмується через брак нормативної бази та обмежену доступність сучасних ліків. Перспективи включають розширення повноважень фармацевтів, впровадження телемедицини та вдосконалення освіти. Подальші дослідження необхідні для адаптації світового досвіду до українських реалій, що сприятиме підвищенню якості медико-фармацевтичної допомоги.

РЕЗЮМЕ

Сучасне комплексне лікування набряків різної етіології включає немедикаментозні методи, фармакотерапію та інвазивні підходи, хоча резистентність до діуретиків і економічна недоступність ліків залишаються викликами.

Фармацевти відіграють ключову роль у МДК, забезпечуючи консультування, моніторинг прихильності та оптимізацію терапії, що знижує частоту госпіталізацій і економічний тягар. В Україні розвиток фармацевтичної опіки гальмується через брак нормативної бази, але перспективи включають розширення повноважень фармацевтів і впровадження телемедицини.

Враховуючи означене перспективним є:

- розробка освітніх програм для фармацевтів із фокусом на глибоке розуміння діуретичної терапії (оптимізація дозування, моніторинг електролітів) для підвищення ефективності лікування набряків;
- аналіз доступності та асортименту лікарських засобів для терапії набряків – дозволяє оцінити, наскільки ринок задовольняє потреби пацієнтів, і виявити дефіцитні позиції;
- вивчення моделей інтеграції фармацевтів у МДК через телемедицину для забезпечення доступу до консультацій щодо діуретиків і сучасних препаратів у віддалених регіонах України.

РОЗДІЛ 2. ДИЗАЙН ДОСЛІДЖЕННЯ

У контексті сучасних викликів медичної науки та практики, зокрема в області кардіології, особливу увагу привертає вивчення ФР у сегменті ЛЗ, що застосовуються у комплексі терапії набряків СС етіології. У цьому контексті цілісний аналіз ФР означеного сегменту набуває стратегічного значення для забезпечення потреб ОЗ, а якість ФД таким пацієнтам, багато у чому, залежить від якості інформації про кон'юнктуру відповідного сегменту ФР.

Тому, в рамках мети запланованого дослідження, його завдання охоплюють 3 блоки (рис. 2.1).

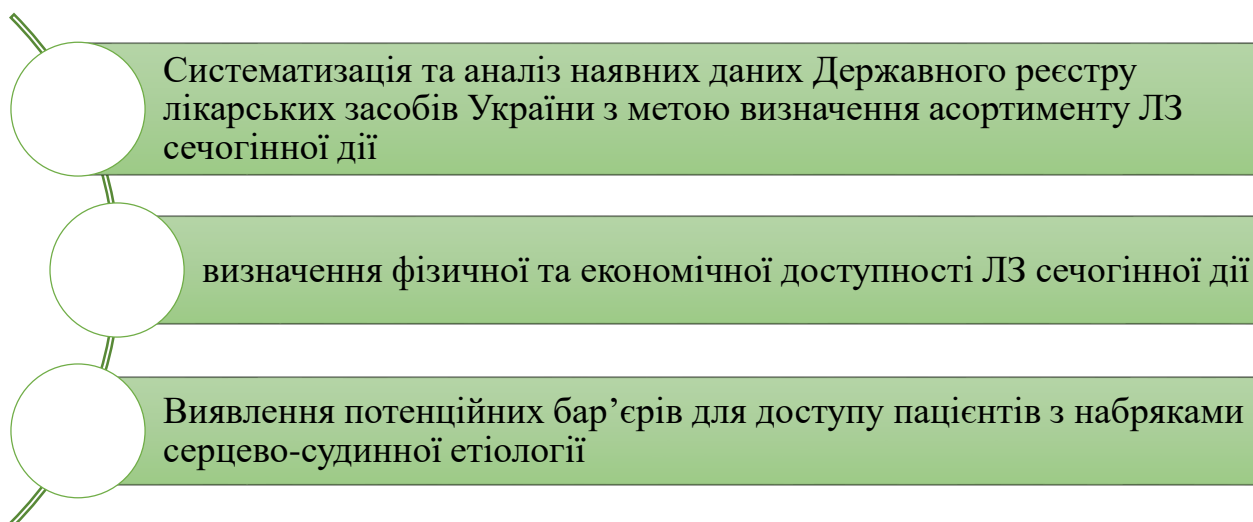

Рисунок 2.1. – Перелік напрямів дослідження
(Джерело: авторська розробка)

Розширення доступу до ефективних та безпечних ЛЗ є важливим компонентом підвищення якості життя пацієнтів та зниження ризику ускладнень від набряків. Таким чином, результати дослідження можуть сприяти формуванню обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію лікувальних стратегій.

Для досягнення поставлених цілей та виконання завдань дослідження нами використовується комплексний підхід, що включає застосування різноманітних методологічних інструментів. Нижче представлені ключові

методи дослідження, які було використано у ході проведення аналізу ФР досліджуваного сегменту.

1. Основою для збору первинних даних є Державний реєстр лікарських засобів України [47], який є відкритим джерелом інформації про всі зареєстровані в країні лікарські препарати. Аналіз даного реєстру дозволяє виявити повний перелік комплексу ЛЗ для терапії РС, доступних на ринку, включаючи відомості про виробників, форми випуску, дозування та інші характеристики. Цей метод дозволяє також відстежити динаміку змін в асортименті ЛЗ.

2. Фізична доступність ЛЗ оцінюється через аналіз їх наявності в аптеках різних регіонів України. Використовуються дані з аптечних мереж, офіційних сайтів аптек та інших доступних джерел. Оцінка включає аналіз географічного розподілу та доступності препаратів в різних населених пунктах [48].

3. Цінова кон'юнктура та економічна доступність ЛЗ оцінюються на основі аналізу закупівельних (оптово-відпускних) та роздрібних цін, а також врахування середнього рівня доходів населення.

У роботі, при вивченні цінової кон'юнктури, розраховувалися коефіцієнт ліквідності ціни (K_{liq}), коефіцієнт адекватності платоспроможності ($K_{a.s.}$) та коефіцієнт доступності (K_d) [49].

Коефіцієнт ліквідності ціни розраховується за формулою:

$$K_{liq} = \frac{C_{max} - C_{min}}{C_{min}}, \quad (2.1)$$

де: K_{liq} – коефіцієнт ліквідності ціни;

C_{max} – максимальна ціна;

C_{min} – мінімальна ціна.

Розрахунок коефіцієнта адекватності платоспроможності проводили за формулою:

$$K_{a.s.} = W / W_{a.s.}, \quad (2.2)$$

де: $K_{a.s.}$ – коефіцієнт адекватності платоспроможності;

W – середня ціна препарату за певний період

$W_{a.s.}$ – середня заробітна плата за певний період (по Україні у червні 2024 року становила 18806,63 грн., а у червні 2025 року – 22336,81 грн.) [50].

Також проведено розрахунок коефіцієнта доступності для діуретиків.
Доступність розраховувалась за формулою:

$$Kd. = \left| (Ц.р./З.п.) - 1 \right|, \quad (2.3)$$

де Ц.р. – середня роздрібна ціна препарату за певний період, грн;

З.п – середня заробітна плата за певний період, грн.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ ЗАСОБІВ КОМПЛЕКСНОЇ ТЕРАПІЇ НАБРЯКІВ

3.1. Вивчення правового поля надання фармацевтичної допомоги пацієнтам з набряками різної етіології

Вивчення правового поля надання ФД пацієнтам із набряками різної етіології є критично важливим для забезпечення безпеки та ефективності лікування в аптечних закладах. Тому нами проаналізовано чинні нормативно-правові акти України, що регулюють обіг лікарських засобів (ЛЗ), відпуск препаратів, зокрема діуретиків та інших ЛЗ, що застосовуються при набряках; консультування пацієнтів фармацевтом, включаючи обов'язок надання повної та достовірної інформації щодо схем прийому, дозування, можливих побічних ефектів та взаємодії ЛЗ, особливо з огляду на необхідність скерування пацієнта до лікаря при підозрі на серйозну етіологію набряків; правовий статусу фармацевтичної опіки та її реалізації у випадках самолікування набряків тощо.

Відповідно до чинного законодавства України, МД (у тому числі й ФД) хворим з набряками різної етіології надається у рамках:

- Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [51],
- Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [52],
- Закону України «Про лікарські засоби» [53],
- Закону України «Про лікарські засоби» у новій редакції [54], де внесені зміни у систему регулювання з урахуванням норм європейського законодавства, а також надано чіткі визначення понять «ФД» та «фармацевтична послуга»:
 - *фармацевтична допомога* - комплекс організаційно-правових, спеціальних медико-фармацевтичних та соціально-економічних

заходів, спрямованих на забезпечення ефективної фармакотерапії, раціонального застосування лікарських засобів, у тому числі вирішення проблем з їх індивідуальним призначенням, що включає участь фармацевтичного працівника разом з лікарем у лікувальному процесі в частині обґрунтування вибору необхідних лікарських засобів, консультування пацієнта щодо їх вживання, моніторингу та оцінки результатів фармакотерапії, досягнення оптимальних клінічних результатів при мінімальних економічних витратах, оптимізації системи відбору необхідних лікарських засобів, а також узагальнення інформації про них для населення з метою оптимізації фармакотерапії;

➤ *фармацевтична послуга* - послуга з надання фармацевтичної допомоги фармацевтичним працівником аптеки, зокрема при відпуску лікарського засобу, що включає продаж, інформування щодо застосування, просвіту і пропаганду здорового способу життя людини та надання інформації щодо лікарських засобів, у тому числі у межах забезпечення відповідального самолікування відповідно до протоколів фармацевтичного працівника.

- Постанови КМ України «Деякі питання закупівлі лікарських засобів, медичних виробів та допоміжних засобів до них» [55],
- Настанова 00089. Гостра серцева недостатність і набряк легень [56],
- Настанова 00088. Хронічна серцева недостатність [57],
- Наказ МОЗ України «Державний формуляр лікарських засобів. Випуск сімнадцятий» від 13.06.2025 року № 971 [58].

Отже, проведений аналіз нормативно-правового забезпечення надання медико-фармацевтичної допомоги охоплює всі рівні регулювання, включаючи загальнодержавне законодавство та галузеві нормативні акти.

3.2. Вивчення товарної структури українського ринку засобів сечогінної дії

Асортиментна структура ФР в Україні є ключовим фактором, що впливає на доступність та ефективність лікування будь якого захворювання, у т. ч. набряків різної етіології.

Згідно АТС-класифікації, для лікування набряків використовуються , у першу чергу, ЛЗ, що віднесені до групи С – сечогінні препарати. Дана група містить (рис. 3.1) підгрупу С03 А – сечогінні препарати з помірно вираженою активністю група тіазидів (С03А А – прості тіазидні діуретики, С03А А03 - гідрохлортиазид), С03В – нетіазидні діуретики з помірно вираженою активністю (С03В А – сульфаміди, прості препарати, С03В Х – інші нетіазидні діуретики з помірно вираженою активністю), С03С – високоактивні діуретики (С03С А – прості препарати сульфамідів, С03С С – похідні арилоксиоцтової кислоти), С03D – антагоністи альдостерону та інші калійзберігаючі засоби (С03D А – антагоністи альдостерону), С03Е – комбінації діуретиків, включаючи калійзберігаючі препарати (С03Е А – діуретики з помірно вираженою активністю в комбінації з калійзберігаючими засобами).

Крім того, відповідно Державному формуляру лікарських засобів України (випуск 17) сечогінною дією володіють та відносяться до діуретиків ЛЗ з підгрупи «S01EC01 - протиглаукомні препарати та міотичні засоби. Інгібітори карбоангідази» та підгрупи «B05BC01 - розчини осмотичних діуретиків»

Надалі за визначеними підгрупами нами було проаналізовано Державний реєстр лікарських засобів України, Національний перелік основних лікарських засобів та Державний формуляр лікарських засобів України.

Станом на серпень 2025 р. в Україні зареєстровано 123 торгових назв (ТН) ЛЗ сечогінної дії, що базуються на 11 міжнародних непатентованих назвах (МНН). Вичерпний перелік діуретичних препаратів представлено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Перелік та основні характеристики діуретичних лікарських засобів, зареєстрованих в Україні

№ № з/п	Торгова назва	Форма випуску	Реєстраційний №, термін	Країна виробника, виробник	Склад діючих речовин	ДФ
<i>С03 А – сечогінні препарати з помірно вираженою активністю група тіазидів</i>						
1	ТИУРЕКС®	таблетки, по 12,5 мг по № 30 (10x3): по 10 таблеток у блістері, по 3 блістери у картонній упаковці, № 60 (10x6): по 10 таблеток у блістері, по 6 блістерів у картонній упаковці, № 90 (10x9): по 10 таблеток у блістері, по 9 блістерів у картонній упаковці	UA/18487/01/01 , 10.12.2020 - 10.12.2025	ТОВ "КУСУМ ФАРМ", Україна	12,5 мг гідрохлортіа зиду	+
2	ТИУРЕКС®	таблетки, по 25 мг, № 30 (10x3): по 10 таблеток у блістері, по 3 блістери у картонній упаковці, № 60 (10x6): по 10 таблеток у блістері, по 6 блістерів у картонній упаковці, № 90 (10x9): по 10 таблеток у блістері, по 9 блістерів у картонній упаковці	UA/18487/01/02 , 10.12.2020 - 10.12.2025	ТОВ "КУСУМ ФАРМ", Україна	25 мг гідрохлортіа зиду	+
3	ТИУРЕКС®	таблетки, по 50 мг, № 30 (10x3): по 10 таблеток у блістері, по 3 блістери у картонній упаковці, № 60 (10x6): по 10 таблеток у блістері, по 6 блістерів у картонній упаковці, № 90 (10x9): по 10 таблеток у блістері, по 9 блістерів у картонній упаковці	UA/18487/01/03 , 10.12.2020 - 10.12.2025	ТОВ "КУСУМ ФАРМ", Україна	50 мг гідрохлортіа зиду	+
4	ГІДРОХЛОРТ ІАЗИД	таблетки по 25 мг по 10 таблеток у блістері; по 2 блістери в пачці; по 20 таблеток у блістері	UA/6721/01/01 , необмежений	ПАТ "НВЦ "БХФЗ", Україна, ТОВ "Агрофарм" Україна, ТОВ "Нагур+", Україна	25 мг гідрохлортіа зиду	+
5	ГІПОТІАЗИД ®	таблетки по 25 мг; № 20: по 20 таблеток у блістері; по 1 блістеру у картонній коробці	UA/7593/01/01 , необмежений	Опелла Хелскеа Хангері Кфт., Угорщина, ХІНОІН Завод Фармацевтичних та Хімічних Продуктів Прайвіт Ко., Угорщина	гідрохлороті азиду 25 мг	+

6	ГПОТІАЗИД®	таблетки по 100 мг; № 20: по 20 таблеток у блістері; по 1 блістеру у картонній коробці	UA/7593/01/02 , необмежений	Опелла Хелскеа Хангері Кфт., Угорщина ХІНОІН Завод Фармацевтичних та Хімічних Продуктів Прайвіт Ко., Угорщина	гідрохлороті азиду 100 мг	+
<i>С03В – нетіазидні діуретики з помірно вираженою активністю</i>						
1	ДИХЛОР-25	таблетки по 25 мг; по 10 таблеток в блістері, по 3 блістери в упаковці з картону	UA/16700/01/01 , необмежений	Іпка Лабораторіз Лтд., Індія	25 мг хлорталідон у	
2	ТАКЛОР®	таблетки, по 25 мг; по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери у пачці	UA/18560/01/01 , 11.02.2021 11.02.2026	ПАТ "Київмедпрепарат", Україна	хлорталідон 25,0 мг	
3	ТАЛПРЕС® АСІНО	таблетки, по 25 мг, по 10 таблеток у блістері; по 1 або по 3 блістери у картонній коробці	UA/19326/01/01 , 22.04.2022 22.04.2027	ТОВ "Фарма Старт", Україна	хлорталідон у 25 мг	
4	ТАЛПРЕС® АСІНО	таблетки, по 50 мг, по 10 таблеток у блістері; по 1 або по 3 блістери у картонній коробці	UA/19326/01/02 , 22.04.2022 22.04.2027	ТОВ "Фарма Старт", Україна	хлорталідон у 50 мг	
5	КСИПОГАМ А®	таблетки по 10 мг по 10 таблеток у блістері; по 3 або по 5, або по 10 блістерів у картонній коробці	UA/6557/01/01 , необмежений	Артезан Фарма ГмбХ і Ко. КГ, Німеччина	ксипаміду 10 мг	
6	КСИПОГАМ А®	таблетки по 20 мг по 10 таблеток у блістері; по 3 або по 5, або по 10 блістерів у картонній коробці	UA/6557/01/02 , необмежений	Артезан Фарма ГмбХ і Ко. КГ, Німеччина	ксипаміду 20 мг	
7	КСИПОГАМ А®	таблетки по 40 мг по 10 таблеток у блістері; по 3 або по 5, або по 10 блістерів у картонній коробці	UA/6557/01/03 , необмежений	Артезан Фарма ГмбХ і Ко. КГ, Німеччина	ксипаміду 40 мг	
8	ІНДАПЕН	таблетки, вкриті оболонкою, по 2,5 мг; по 10 таблеток у блістері; по 2 або 3 або 6 блістерів у картонній коробці	UA/0877/01/01 , необмежений	Фармацевтичний завод "ПОЛЬФАРМА" С.А., Польща	2,5 мг індапаміду	+
9	ІНДАПЕН SR	таблетки, вкриті оболонкою з модифікованим вивільненням по 1,5 мг; по 14 або по 15 таблеток у блістері; по 2 або по 4 блістери в картонній коробці	UA/0877/02/01 , необмежений	Фармацевтичний завод "ПОЛЬФАРМА" С.А., Польща	індапаміду 1,5 мг	+

10	АРИФОН® РЕТАРД	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, пролонгованої дії по 1,5 мг, по 30 таблеток у блістері, по 1 блістеру в коробці з картону; по 15 таблеток у блістері, по 2 блістери у коробці з картону	UA/1001/01/01 , необмежений	Лабораторії Серв'є Індастрі, Франція АНФАРМ Підприємство Фармацевтичне АТ, Польща	1,5 мг індапаміду	+
11	ІНДАПАМІД- АСТРАФАРМ	таблетки, вкриті оболонкою по 2,5 мг, по 30 таблеток у блістері, по 1 блістеру у коробці з картону	UA/11734/01/01 , необмежений	ТОВ "АСТРАФАРМ", Україна	індапаміду 2,5 мг	+
12	СОФТЕНЗИФ	таблетки пролонгованої дії по 1,5 мг по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери у картонній пачці	UA/14809/01/01 , необмежений	АТ "Софарма", Болгарія	індапаміду 1,5 мг	+
13	ІНДОПРЕС	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 2,5 мг по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в пачці	UA/2153/01/01 , необмежений	Публічне акціонерне товариство "Науково- виробничий центр "БХФЗ", Україна	2,5 мг індапаміду	+
14	РАВЕЛ® SR	таблетки пролонгованої дії, по 1,5 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2 або 3, або 6, або 9 блістерів у картонній коробці	UA/3628/01/01 , необмежений	КРКА, д.д., Ново место, Словенія	1,5 мг індапаміду	+
15	ІНДАП®	таблетки по 1,25 мг; по 10 таблеток у блістері; по 3 або 6 блістерів у картонній коробці	UA/4237/02/02 , необмежений	ПРО.МЕД.ЦС Прага а.с. , КООФАРМА с.р.о., Чеська Республіка	1,25 мг індапаміду	+
16	ІНДАП®	таблетки по 2,5 мг; по 10 таблеток у блістері; по 3 або 6 блістерів у картонній коробці	UA/4237/02/03 , необмежений	ПРО.МЕД.ЦС Прага а.с. , КООФАРМА с.р.о., Чеська Республіка	2,5 мг індапаміду	+
17	ПАМІД	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 2,5 мг; по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в пачці	UA/4527/01/01 , необмежений	АТ "КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД", Україна	індапаміду 2,5 мг	+
18	ІНДАПАМІД- ТЕВА SR	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, пролонгованої дії по 1,5 мг по 10 таблеток у блістері, по 3 блістери у коробці	UA/8999/01/01 , необмежений	Меркле ГмбХ , Німеччина	індапаміду 1,5 мг	+

19	БЕРЕЗИ БРУНЬКИ	бруньки по 10 г у пакетах полімерних; по 10 г, або 20 г, або 50 г у пачках з внутрішнім пакетом	UA/2154/01/01 , необмежений	ПрАТ Фармацевтична фабрика "Віола", Україна	бруньки берези
20	МУЧНИЦІ ЛИСТЯ	листя по 50 г у пачках з внутрішнім пакетом; по 2 г у фільтр-пакеті; по 20 фільтр-пакетів у пачці	UA/2260/01/01 , необмежений	ПрАТ Фармацевтична фабрика "Віола", Україна	мучниці листя – 50 г; 1 фільтр- пакет – 2 г
21	ХВОЩА ПОЛЬОВОГО ТРАВА	трава по 50 г у пачках з внутрішнім пакетом; по 1,5 г у фільтр-пакеті; по 20 фільтр-пакетів у пачці	UA/2270/01/01 , необмежений	ПрАТ Фармацевтична фабрика "Віола", Україна	хвоща польового трави – 50 г; 1 фільтр- пакет – 1,5 г
22	БЕРЕЗОВІ БРУНЬКИ	бруньки по 50 г у пачках з внутрішнім пакетом або по 10 г у пакетах	UA/3468/01/01 , необмежений	ПрАТ "Ліктрави", Україна	березових бруньок 50 г; 1 пакет - 10 г
23	ХВОЩА ПОЛЬОВОГО ТРАВА	трава; по 50 г у пачках з внутрішнім пакетом; по 1,5 г у фільтр-пакеті; по 20 фільтр-пакетів у пачці або у пачці з внутрішнім пакетом	UA/5699/01/01 , необмежений	ПрАТ "Ліктрави", Україна	хвоща польового трави 50 г; 1 фільтр- пакет - 1,5 г
24	ХВОЩА ПОЛЬОВОГО ТРАВА	трава різано-пресована по 100 г у пачках з внутрішнім пакетом	UA/5892/01/01 , необмежений	ПрАТ "Ліктрави", Україна	хвоща польового трави 100 г
25	НИРКОВИЙ ЧАЙ	листя; по 50 г у пачках з внутрішнім пакетом; по 1,5 г у фільтр-пакеті; по 20 фільтр-пакетів у пачці; по 1,5 г у фільтр-пакеті; по 20 фільтр-пакетів у пачці з внутрішнім пакетом	UA/5874/01/01 , необмежений	ПрАТ "Ліктрави", Україна	ортосифону тичинкового листя 50 г; 1 фільтр- пакет - 1,5 г
26	МУЧНИЦІ ЛИСТЯ	листя; по 50 г або по 100 г у пачках з внутрішнім пакетом; по 2,0 г у фільтр-пакеті; по 20 фільтр-пакетів у пачці або у пачці з внутрішнім пакетом;	UA/6242/01/01 , необмежений	ПрАТ "Ліктрави", Україна	мучниці листя 50 г; 1 фільтр-пакет - 2,0 г

		по 2,0 г у фільтр-пакеті в індивідуальному пакетику; по 20 фільтр-пакетів у пачці				
27	ПОЛ-ПАЛА	трава по 40 г, по 50 г у пачках з внутрішнім пакетом	UA/8884/01/01 , необмежений	ПрАТ "Ліктрави", Україна	ерви шерстистої трава	
28	БЕРЕЗИ БРУНЬКИ	бруньки по 50 г у пачках з внутрішнім пакетом	UA/8273/01/01 , необмежений	АТ "Лубнифарм", Україна	берези бруньки 50 г	
29	МУЧНИЦІ ЛИСТЯ	листя по 50 г у пачці з внутрішнім пакетом	UA/8861/01/01 , необмежений	АТ "Лубнифарм", Україна	мучниці листя – 50 г	
30	ХВОЦА ПОЛЬОВОГО ТРАВА	трава по 50 г або по 100 г у пачках з внутрішнім пакетом	UA/9374/01/01 , необмежений	АТ "Лубнифарм", Україна	польового трави 50 г або 100 г	
31	БЕРЕЗИ БРУНЬКИ	бруньки по 10 г або по 50 г у пачці з внутрішнім пакетом	UA/8861/01/01 , необмежений	ТОВ "Тернофарм", Україна	берези бруньок – 10 г, 50 г.	
<i>С03С – високоактивні діурети</i>						
1	ФУРОСЕМІД	таблетки по 40 мг по 10 таблеток у блістері; по 5 блістерів у пачці	UA/0187/01/01 , необмежений	ПАТ "Київмедпрепарат", Україна	фуросеміду 40 мг	+
2	ФУРОСЕМІД	розчин для ін'єкцій, 10 мг/мл по 2 мл в ампулах, по 5 ампул у контурній чарунковій упаковці, по 2 контурні чарункові упаковки в пачці	UA/19870/01/01 , 12.01.2023 - 12.01.2028	Дочірнє підприємство "Фарматрейд", Україна	фуросеміду 10 мг	+
3	ФУРОСЕМІД -ДАРНИЦЯ	таблетки по 40 мг; по 10 таблеток у контурній чарунковій упаковці; по 5 контурних чарункових упаковок у пачці	UA/2353/01/01 , необмежений	ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця", Україна	фуросеміду 40 мг	+
4	ФУРОСЕМІД -ДАРНИЦЯ	розчин для ін'єкцій, 10 мг/мл по 2 мл в ампулі; по 10 ампул у контурній чарунковій упаковці; по 1 контурній чарунковій упаковці в пачці; по 2 мл в ампулі; по 5 ампул у контурній чарунковій упаковці; по 2 контурні чарункові упаковки в пачці	UA/2353/02/01 , необмежений	ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця", Україна	фуросеміду 10 мг	+
5	ФУРОСЕМІД СОФАРМА	таблетки по 40 мг по 10 таблеток у блістері; по 2 блістери в пачці	UA/3120/01/01 , необмежений	АТ "Софарма", Болгарія	фуросеміду 40 мг	+

6	ФУРОСЕМІД	таблетки по 40 мг по 10 таблеток у блістері; по 5 блістерів в пачці	UA/3983/01/01 , необмежений	ПАТво "Науково-виробничий центр "БХФ3", Україна ТОВ "Агрофарм", Україна	фуросеміду 40 мг	+
7	ЛАЗИКС®	таблетки по 40 мг № 45 (15x3): по 15 таблеток у стрипі, по 3 стрипи у картонній коробці	UA/4871/01/01 , необмежений	Зентіва Прайвіт Лімітед, Індія	фуросеміду 40 мг	+
8	ФУРОСЕМІД	розчин для ін'єкцій, 10 мг/мл, по 2 мл в ампулі, по 10 ампул в пачці; по 2 мл в ампулі, по 10 ампул у блістері, по 1 блістеру в пачці; по 2 мл в ампулі, по 5 ампул у блістері, по 2 блістери в пачці	UA/5153/01/01 , необмежений	ТОВ "Дослідний завод "ГНЦЛС" , Україна, ТОВ "Фармацевтична компанія "Здоров'я", Україна	фуросеміду 10 мг	+
9	ФУРОСЕМІД	таблетки по 40 мг, по 10 таблеток у блістері; по 5 блістерів у пачці з картону	UA/5153/02/01 , необмежений	ТОВ "Дослідний завод "ГНЦЛС" , Україна, ТОВ "Фармацевтична компанія "Здоров'я", Україна	фуросеміду 40 мг	+
10	ТРИГРИМ	таблетки по 10 мг; по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери у картонній коробці	UA/10564/01/03 , необмежений	Фармацевтичний завод "Польфарма" С.А., Польща	торасеміду 10 мг	+
11	ТОРАСЕМІД-ТЕВА	таблетки по 5 мг; по 10 таблеток у блістері; по 2 або 3 блістери у картонній коробці	UA/10754/01/01 , необмежений	ПЛІВА Хрватска д.о.о., Хорватія	торасеміду 5 мг	+
12	ТОРАСЕМІД-ТЕВА	таблетки по 10 мг; по 10 таблеток у блістері; по 2 або 3 блістери у картонній коробці	UA/10754/01/02 , необмежений	ПЛІВА Хрватска д.о.о., Хорватія	торасеміду 10 мг	+
13	ТОРАДІВ	таблетки по 10 мг; по 10 таблеток у блістері; по 3 або по 9 блістерів в пачці	UA/11604/01/01 , необмежений	ТОВ "ФАРМЕКС ГРУП", Україна	торасеміду 10 мг	+
14	ТОРАДІВ	розчин для ін'єкцій, 5 мг/мл; по 4 мл у флаконі; по 5 флаконів у контурній чарунковій упаковці; по 1 контурній чарунковій упаковці у картонній пачці; по 4 мл в ампулі; по 5 ампул у блістері; по 1 блістеру у картонній пачці; по 4 мл в ампулі; по 5 ампул у картонній пачці з перегородками	UA/11604/02/01 , необмежений	ТОВ "ФАРМЕКС ГРУП", Україна ТОВ "Фармацевтична компанія "Здоров'я", Україна	торасеміду 5 мг	+

15	ТОРАРЕН	таблетки по 10 мг; по 10 таблеток у блістері; по 1, 3 або по 8 блістерів у пачці	UA/11688/01/01 , необмежений	АТ "КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД", Україна	торасеміду 10 мг	+
16	ТОР-ЛУП	таблетки по 10 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в картонній коробці	UA/14721/01/01 , необмежений	Ауробіндо Фарма Лімітед (Юніт III), Індія	торасеміду безводного 10 мг	+
17	ТОРІКАРД	таблетки по 5 мг; по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери у картонній коробці	UA/14844/01/01 , необмежений	Артура Фармасьютікалз Пвт. Лтд., Індія	торасеміду 5 мг	+
18	ТОРІКАРД	таблетки по 10 мг; по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери у картонній коробці	UA/14844/01/02 , необмежений	Артура Фармасьютікалз Пвт. Лтд., Індія Ананта Медікеар Лімітед, Індія	торасеміду 10 мг	+
19	ТОРАСЕМІД- ДАРНИЦЯ	розчин для ін'єкцій, 20 мг/4 мл, по 4 мл в ампулі, по 5 ампул у контурній чарунковій упаковці, по 1 контурній чарунковій упаковці в пачці	UA/16245/01/01 , необмежений	ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця", Україна	торасеміду 20 мг	+
20	ТОРАСЕМІД- ДАРНИЦЯ	таблетки по 5 мг по 10 таблеток у контурній чарунковій упаковці; по 3 контурні чарункові упаковки в пачці	UA/16245/02/01 , необмежений	ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця", Україна	торасеміду 5 мг	+
21	ТОРАСЕМІД- ДАРНИЦЯ	таблетки по 10 мг по 10 таблеток у контурній чарунковій упаковці; по 3 або по 10 контурних чарункових упаковок в пачці	UA/16245/02/02 , необмежений	ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця", Україна	торасеміду 10 мг	+
22	ПРОФИКОР ®	розчин для ін'єкцій, 5 мг/мл; по 2 мл або 4 мл в ампулі; по 5 ампул у блістері; по 1 або 2 блістери у пачці; по 2 мл або 4 мл в ампулі; по 100 ампул у пачці	UA/17628/01/01 , необмежений	ПрАТ "Лекхім-Харків", Україна	торасеміду 5 мг	+
23	ДІУТОР®	розчин для ін'єкцій, 5 мг/мл, по 4 мл в ампулах, по 5 ампул у касеті в пачці з картону	UA/17871/01/01 , необмежений	ПрАТ "Лекхім – Харків", Україна ТОВ НВФ "МІКРОХІМ", Україна	5 мг торасеміду	+
24	ТОРАСЕМІД- ФАРМЕКС	розчин для ін'єкцій, 5 мг/мл, по 4 мл у флаконі, по 5 флаконів у контурній чарунковій упаковці, по 1 контурній чарунковій упаковці в картонній пачці;	UA/17884/01/01 , необмежений	ТОВ "ФАРМЕКС ГРУП", Україна	торасеміду 5 мг	+

		по 4 мл в ампулі, по 5 ампул у блістері, по 1 блістеру в картонній пачці		ТОВ "Фармацевтична компанія "Здоров'я", Україна		
25	ТОРАСЕМІД	таблетки по 10 мг, по 10 таблеток у блістері, по 3 блістери у пачці	UA/18191/01/01 , 08.07.2020 08.07.2026	АТ "Лубнифарм", Україна	торасеміду 10 мг	+
26	ТОРНІД РГ	розчин для ін'єкцій, 5 мг/мл по 4 мл в ампулі; по 5 ампул у блістері; по 1 блістеру в пачці	UA/18488/01/01 , 10.12.2020 - 10.12.2025	ПрАТ "Лекхім-Харків", Україна	торасеміду 5 мг	+
27	ДІОПЕН	таблетки по 5 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в пачці	UA/19312/01/01 , 22.04.2022 22.04.2027	ПАТ "Науково-виробничий центр "БХФЗ", Україна	торасеміду 5 мг	+
28	ДІОПЕН	таблетки по 10 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в пачці	UA/19312/01/02 , 22.04.2022 22.04.2027	ПАТ "Науково-виробничий центр "БХФЗ", Україна	торасеміду 10 мг	+
29	УРАТОР	таблетки по 5 мг; по 30 таблеток у контейнері, по 1 контейнеру у картонній коробці	UA/20198/01/01 , 29.09.2023 29.09.2028	Гетеро Лабз Лімітед, Індія	торасеміду 5 мг	
30	УРАТОР	таблетки по 10 мг; по 30 таблеток у контейнері, по 1 контейнеру у картонній коробці	UA/20198/01/02 , 29.09.2023 29.09.2028	Гетеро Лабз Лімітед, Індія	торасеміду 10 мг	
31	УРАТОР	таблетки по 20 мг; по 30 таблеток у контейнері, по 1 контейнеру у картонній коробці	UA/20198/01/03 , 29.09.2023 29.09.2028	Гетеро Лабз Лімітед, Індія	торасеміду 20 мг	
32	ТРИФАС®	таблетки по 10 мг, по 10 таблеток у блістері, по 3, або 5, або 10 блістерів у картонній коробці	UA/2540/01/01 , необмежений	БЕРЛІН-ХЕМІ АГ, Німеччина	торасеміду 10 мг	+
33	ТРИФАС® COR	таблетки по 5 мг по 10 таблеток у блістері, по 3 блістери у картонній коробці	UA/2540/01/02 , необмежений	БЕРЛІН-ХЕМІ АГ, Німеччина	торасеміду 5 мг	+
34	ТРИФАС® 10 АМПУЛИ	розчин для ін'єкцій, 10 мг/2 мл; по 2 мл в ампулі, по 5 ампул у контурній чарунковій упаковці у картонній коробці	UA/2540/03/01 , необмежений	А. Менаріні Мануфактурінг, Логістікс енд Сервісес С.р.Л., Італія	торасеміду 10 мг	+

35	ТРИФАС® 20 АМПУЛИ	розчин для ін'єкцій, 20 мг/4 мл; по 4 мл в ампулі, по 5 ампул у контурній чарунковій упаковці у картонній коробці	UA/2540/03/02 , необмежений	А. Менаріні Мануфактурінг, Логістікс енд Сервісес С.р.Л., Італія	торасеміду 20 мг	+
36	ТОРСИД®	таблетки по 5 мг по 10 таблеток у блістері; по 1 або по 3 блістери у пачці	UA/9173/01/01 , необмежений	АТ "Фармак", Україна	торасеміду 5 мг	+
37	ТОРСИД®	таблетки по 10 мг по 10 таблеток у блістері; по 1 або по 3, або по 9 блістерів у пачці	UA/9173/01/02 , необмежений	АТ "Фармак", Україна	торасеміду 10 мг	+
38	ТОРСИД®	розчин для ін'єкцій, 5 мг/мл по 2 мл або 4 мл в ампулі; по 5 ампул в пачці з картону; по 2 мл або 4 мл в ампулі; по 5 ампул в блістері; по 1 блістеру в пачці з картону	UA/9173/02/01 , необмежений	АТ "Фармак", Україна	торасеміду 10 мг	+
39	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®	таблетки по 5 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2 або 10 блістерів у картонній коробці	UA/9619/01/02 , необмежений	Салютас Фарма ГмбХ, Німеччина Лек С.А., Польща	торасеміду 10 мг	+
40	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®	таблетки по 10 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2 або 10 блістерів у картонній коробці	UA/9619/01/03 , необмежений	Салютас Фарма ГмбХ, Німеччина Лек С.А., Польща	торасеміду 10 мг	+
41	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®	таблетки по 20 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2 або 10 блістерів у картонній коробці	UA/9619/01/04 , необмежений	Салютас Фарма ГмбХ, Німеччина Лек С.А., Польща	торасеміду 20 мг	+
42	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®	таблетки по 50 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2 або 10 блістерів у картонній коробці	UA/9619/01/05 , необмежений	Салютас Фарма ГмбХ, Німеччина Лек С.А., Польща	торасеміду 50 мг	+
43	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®	таблетки по 100 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2 або 10 блістерів у картонній коробці	UA/9619/01/06 , необмежений	Салютас Фарма ГмбХ, Німеччина Лек С.А., Польща	торасеміду 100 мг	+
44	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®	таблетки по 200 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2 або 10 блістерів у картонній коробці	UA/9619/01/07 , необмежений	Салютас Фарма ГмбХ, Німеччина Лек С.А., Польща	торасеміду 200 мг	+

С03D – антагоністи альдостерону та інші калійзберігаючі засоби

1	СПИРОНОЛА КТОН- ДАРНИЦЯ	таблетки по 25 мг по 10 таблеток у контурній чарунковій упаковці; по 3 контурні чарункові упаковки у пачці	UA/0808/01/01 , необмежений	ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця", Україна	спіронолакт ону 25 мг	+
2	СПИРОНОЛА КТОН- ДАРНИЦЯ	таблетки по 100 мг, по 10 таблеток у контурній чарунковій упаковці; по 3 контурні чарункові упаковки у пачці	UA/0808/01/02 , необмежений	ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця", Україна	спіронолакт ону 100 мг	+
3	СПИРОНОЛА КТОН САНДОЗ®	таблетки по 50 мг по 10 таблеток у блістері; по 2, або по 3, або 6 блістерів в картонній коробці	UA/14227/01/01 , необмежений	Салютас Фарма ГмбХ, Німеччина	спіронолакт ону 50 мг	+
4	СПИРОНОЛА КТОН САНДОЗ®	таблетки по 100 мг по 10 таблеток у блістері; по 2, або по 3, або 6 блістерів в картонній коробці	UA/14227/01/02 , необмежений	Салютас Фарма ГмбХ, Німеччина	спіронолакт ону 100 мг	+
5	СПЛАКТОН	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 25 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2 блістери в картонній коробці	UA/16425/01/01 , необмежений	УОРЛД МЕДИЦИН ІЛАЧ САН. ВЕ ТІДЖ. А.Ш., Туреччина	25 мг спіронолакт ону	+
6	СПЛАКТОН	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 50 мг по 10 таблеток у блістері; по 2 блістери в картонній коробці	UA/16425/01/02 , необмежений	УОРЛД МЕДИЦИН ІЛАЧ САН. ВЕ ТІДЖ. А.Ш., Туреччина	50 мг спіронолакт ону	+
7	СПЛАКТОН	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 100 мг по 10 таблеток у блістері; по 2 блістери в картонній коробці	UA/16425/01/03 , необмежений	УОРЛД МЕДИЦИН ІЛАЧ САН. ВЕ ТІДЖ. А.Ш., Туреччина	100 мг спіронолакт ону	+
8	СПИРОНОЛА КТОН	таблетки, вкриті оболонкою, по 25 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2, по 3, або по 5 блістерів у пачці з картону	UA/20352/01/01 , 29.01.2024 29.01.2029	ПрАТ "Технолог", Україна	25 мг спіронолакт ону	
9	СПИРОНОЛА КТОН	таблетки, вкриті оболонкою, по 50 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2, по 3, або по 5 блістерів у пачці з картону	UA/20352/01/02 , 29.01.2024 29.01.2029	ПрАТ "Технолог", Україна	50 мг спіронолакт ону	
10	СПИРОНОЛА КТОН	таблетки, вкриті оболонкою, по 100 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2, по 3, або по 5 блістерів у пачці з картону	UA/20352/01/03 , 29.01.2024 29.01.2029	ПрАТ "Технолог", Україна	100 мг спіронолакт ону	
11	ВЕРОШПІРО Н	капсули по 50 мг; по 10 капсул у блістері; по 3 блістери в картонній упаковці	UA/2775/01/01 , необмежений	ВАТ "Гедеон Ріхтер", Угорщина	50 мг спіронолакт ону	+

12	ВЕРОШПІРО Н	капсули по 100 мг; по 10 капсул у блістері; по 3 блістери в картонній упаковці	UA/2775/01/02 , необмежений	ВАТ "Гедеон Ріхтер", Угорщина	100 мг спіронолакт ону	+
13	ВЕРОШПІРО Н	таблетки по 25 мг; по 20 таблеток у блістері, по 1 блістеру в картонній упаковці	UA/2775/02/01 , необмежений	ВАТ "Гедеон Ріхтер", Угорщина ТОВ "Гедеон Ріхтер Польща"	25 мг спіронолакт ону	+
14	ЕПЛЕТОР	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 25 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в пачці	UA/12623/01/01 , необмежений	ПАТ "Науково- виробничий центр "БХВЗ", Україна (фасування із форми "in bulk" фірми- виробника "Сінтон Хіспанія С.Л.", Іспанія)	25 мг еплеренону	+
15	ЕПЛЕТОР	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 50 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в пачці	UA/12623/01/02 , необмежений	ПАТ "Науково- виробничий центр "БХВЗ", Україна (фасування із форми "in bulk" фірми- виробника "Сінтон Хіспанія С.Л.", Іспанія)	50 мг еплеренону	+
16	ДЕКРИЗ	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 25 мг по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в картонній пачці	UA/13553/01/01 , необмежений	Адамед Фарма С.А., Польща МТ Лабораторіз Сп. з о.о., Польща	25 мг еплеренону	+
17	ДЕКРИЗ	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 50 мг по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в картонній пачці	UA/13553/01/02 , необмежений	Адамед Фарма С.А., Польща МТ Лабораторіз Сп. з о.о., Польща	50 мг еплеренону	+
18	РЕНІАЛЬ®	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 25 мг, по 10 таблеток в блістері; по 3 блістери в пачці	UA/14299/01/01 , необмежений	ПАТ "Київмедпрепарат", Україна (фасування з форми in bulk фірми-	25 мг еплеренону	

				виробника Адамед Фарма С.А., Польща)		
19	РЕНІАЛЬ®	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 50 мг, по 10 таблеток в блістері; по 3 блістери в пачці	UA/14299/01/02 , необмежений	ПАТ "Київмедпрепарат", Україна (фасування з форми in bulk фірми-виробника Адамед Фарма С.А., Польща)	50 мг еплеренону	
20	ЕПЛЕПРЕС	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 25 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери у пачці з картону	UA/14816/01/01 , необмежений	АТ "КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД", Україна	25 мг еплеренону	+
21	ЕПЛЕПРЕС	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 50 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери у пачці з картону	UA/14816/01/02 , необмежений	АТ "КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД", Україна	50 мг еплеренону	+
22	АПЛЕРІЯ	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 25 мг, по 10 таблеток у блістері, по 3 блістери у коробці	UA/18840/01/01 , 15.07.2021 15.07.2026	КРКА, д.д., Ново место, Словенія	25 мг еплеренону	+
23	АПЛЕРІЯ	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 50 мг по 10 таблеток у блістері, по 3 блістери у коробці	UA/18840/01/02 , 15.07.2021 15.07.2026	КРКА, д.д., Ново место, Словенія	50 мг еплеренону	+
24	ЕФЕЗ®	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 25 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в пачці	UA/19629/01/01 , 29.08.2022 29.08.2027	ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця", Україна	25 мг еплеренону	+
25	ЕФЕЗ®	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 50 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в пачці	UA/19629/01/02 , 29.08.2022 29.08.2027	ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця", Україна	50 мг еплеренону	+
26	РЕНОТОР	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 25 мг, по 10 таблеток у блістері, по 3 блістери у пачці з картону	UA/19637/01/01 , 29.08.2022 29.08.2027	ТОВ НВФ "МІКРОХІМ", Україна	25 мг еплеренону	+
27	РЕНОТОР	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 50 мг, по 10 таблеток у блістері, по 3 блістери у пачці з картону	UA/19637/01/02 , 29.08.2022 29.08.2027	ТОВ НВФ "МІКРОХІМ", Україна	50 мг еплеренону	+

28	РЕНІАЛЬ®	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 25 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в пачці	UA/20392/01/01 , 19.03.2024 19.03.2029	ПАТ "Київмедпрепарат", Україна	25 мг еплеренону	+
29	РЕНІАЛЬ®	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 50 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в пачці	UA/20392/01/02 , 19.03.2024 19.03.2029	ПАТ "Київмедпрепарат", Україна	50 мг еплеренону	+
30	ІНСПРА®	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 25 мг по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в картонній коробці	UA/3752/01/01 , необмежений	Віатріс Фармасютікалз ЛЛС, США Фарева Амбуаз, Франція	25 мг еплеренону	+
31	ІНСПРА®	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 50 мг по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери в картонній коробці	UA/3752/01/02 , необмежений	Віатріс Фармасютікалз ЛЛС, США Фарева Амбуаз, Франція	50 мг еплеренону	+
32	ФІРІАЛТА	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 10 мг; по 14 таблеток у блістері; по 2 або 7 блістерів з календарною шкалою в картонній пачці	UA/20058/01/01 , 08.06.2023 08.06.2028	Байер АГ, Німеччина Дельфарм Мілано С.Р.Л. , Італія	10 мг фінеренону	
33	ФІРІАЛТА	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 20 мг; по 14 таблеток у блістері; по 2 або 7 блістерів з календарною шкалою в картонній пачці	UA/20058/01/02 , 08.06.2023 08.06.2028	Байер АГ, Німеччина Дельфарм Мілано С.Р.Л. , Італія	20 мг фінеренону	
<i>С03Е – комбінації діуретиків, включаючи калійзберігаючі препарати</i>						
1	СПІНОЛ-Н	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 25 мг/25 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2 блістери в картонній коробці	UA/17191/01/01 , 07.09.2023 07.09.2028	УОРЛД МЕДИЦИН ІЛАЧ САН. ВЕ ТІДЖ. А.Ш., Туреччина	спіронолакт ону 25 мг та гідрохлороті азиду 25 мг	
2	СПІНОЛ-Н	таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 50 мг/50 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2 блістери в картонній коробці	UA/17191/01/02 , 07.09.2023 07.09.2028	УОРЛД МЕДИЦИН ІЛАЧ САН. ВЕ ТІДЖ. А.Ш., Туреччина	спіронолакт ону 50 мг та гідрохлороті азиду 50 мг	
<i>S01EC01 - протиглаукомні препарати та міотичні засоби. Інгібітори карбоангідази</i>						
1	АЦЕТАЗОЛАМІД	таблетки, по 125 мг, по 100 таблеток у флаконі, по 1 флакону в картонній коробці	UA/18895/01/01 09.12.2026	Манкайнд Фарма Лімітед, Індія	125 мг ацетазоламід у	+

2	АЦЕТАЗОЛАМІД	таблетки, по 250 мг, по 100 таблеток у флаконі, по 1 флакону в картонній коробці	UA/18895/01/02 09.12.2026	Манкайнд Фарма Лімітед, Індія	250 мг ацетазоламід у	+
3	ДІАКАРБ	таблетки по 250 мг, по 10 таблеток у блістері; по 3 блістери у картонній коробці	UA/1252/01/01 необмежений	Фармацевтичний завод "ПОЛЬФАРМА" С.А., Польща	250 мг ацетазоламід у	+
4	ДІУРЕМІД	таблетки по 250 мг, по 10 таблеток у блістері; по 2 блістери у пачці	UA/9150/01/01 необмежений	АТ "КВЗ", Україна	ацетазоламід у 250 мг	+
<i>B05BC01 - розчини осмотичних діуретиків</i>						
1	МАНІТ	розчин для інфузій 15 % по 100 мл, 200 мл, 400 мл у пляшках	UA/4535/01/01 необмежений	Приватне акціонерне товариство "Інфузія"	100 мл розчину - маніту 15 г	+
2	МАНІТ	розчин для інфузій, 150 мг/мл по 200 мл у пляшках	UA/8478/01/01 необмежений	ТОВ "Юрія-Фарм"	1 мл -маніту 150 мг	+
3	МАНІТ- НОВОФАРМ	розчин для інфузій, 150 мг/мл по 200 мл, або по 250 мл, або по 400 мл, або по 500 мл у пляшках	UA/3653/01/01 необмежений	ТОВ фірма "Новофарм- Біосинтез"	1 мл - маніту 150 мг	+

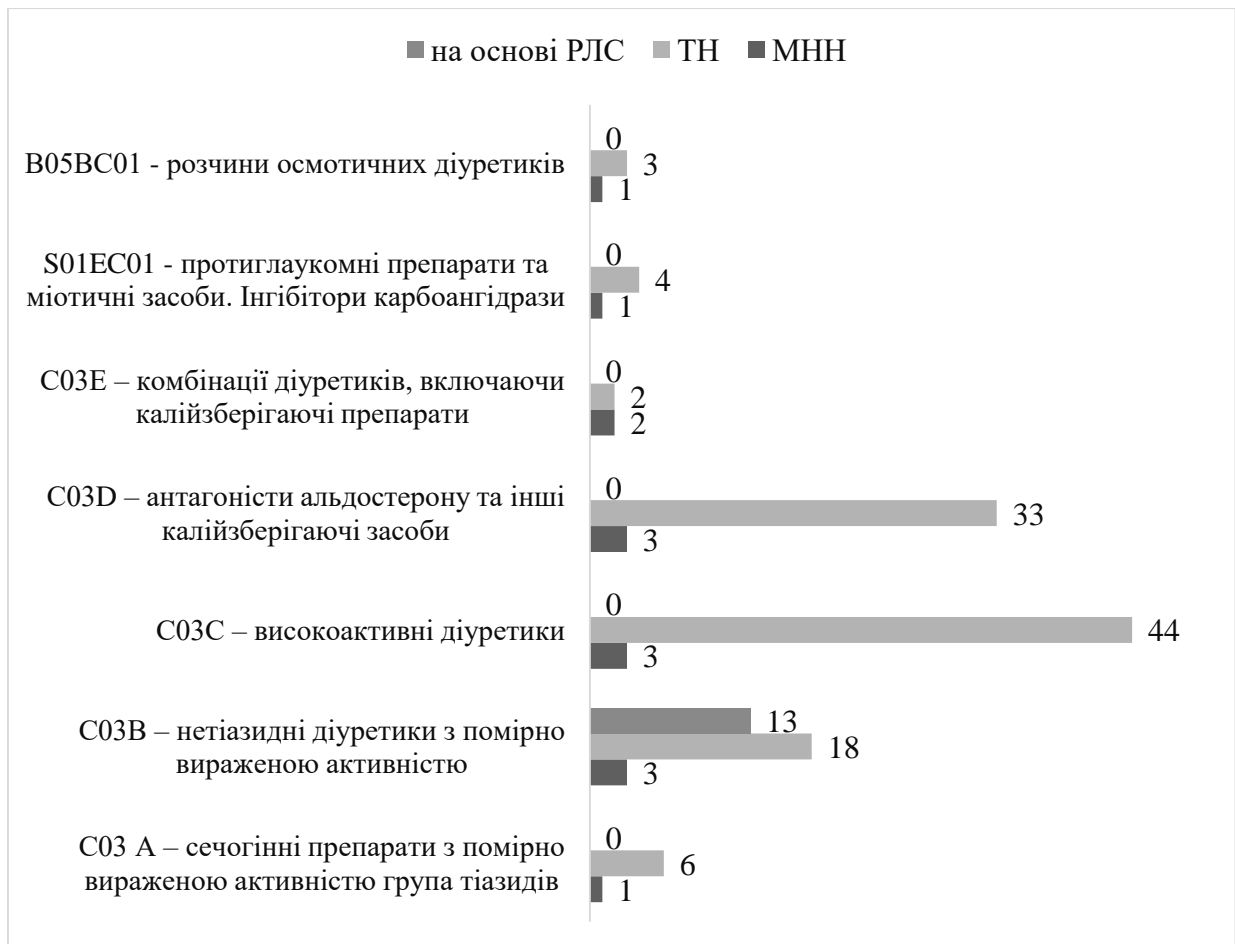

Рис. 3.1 – Діаграма наповненості групи «С – сечогінні препарати» та ін. за кількістю зареєстрованих ЛЗ в Україні

Аналізуючи данні зазначених джерел, можна констатувати: сьогодні діуретики доступні в різних лікарських формах, що відповідають потребам різних груп пацієнтів і клінічних ситуацій (рис. 3.2). Тверді лікарські форми (таблетки, таблетки пролонгованої дії, капсули) є домінуючою формою завдяки зручності прийому та широкому спектру дозувань, тоді як ін'єкційні форми застосовуються в гострих станах (наприклад, при набряку легень). Фітопрепарати додають альтернативу для легких форм набряків, особливо ниркової етіології.

Щодо упакування, то нами встановлено, що блістери (по 10 - 20 таблеток) є стандартною формою, яка полегшує дозування. Фітопрепарати в основному упаковані в пачки (50 - 100 г) або фільтр-пакети (1,5 - 2 г).

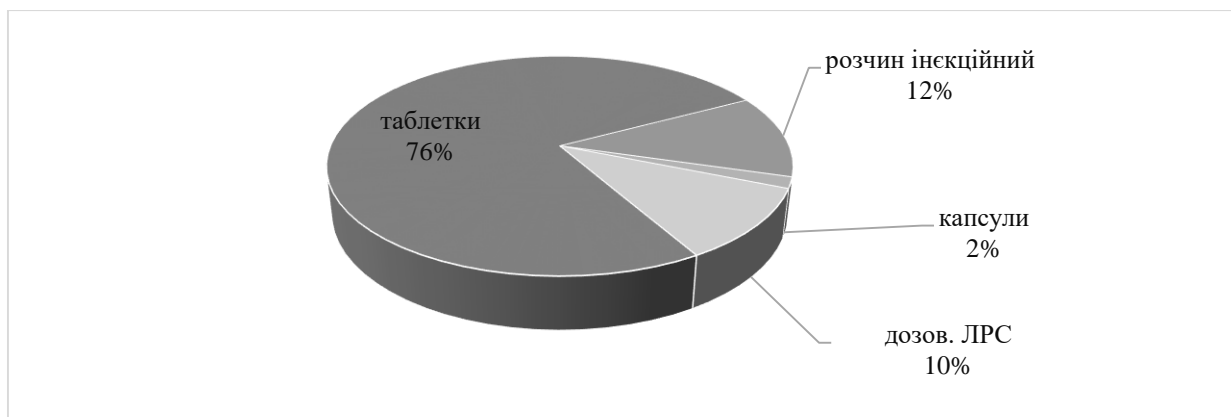

Рис. 3.2 – Діаграма розподілу ФР сечогінних ЛЗ за лікарською формою

У ході аналізу нами визначено, що монопрепарати домінують (108 із 123 ТН) через їхню універсальність і можливість індивідуального підбору доз. Комбіновані ЛЗ обмежені, але їх застосування виправдане при резистентних набряках, наприклад, у лікуванні хронічної серцевої недостатності.

Більшість сечогінних ЛЗ (91 із 123) включено до Державного формуляру України. Не включено, переважно, фітопрепарати (бруньки берези, листя мучниці, хвощ польовий, нирковий чай) та один нетіазидний діуретик (Дихлор-25). Це може бути пов'язано з обмеженим клінічним застосуванням або недостатньою доказовою базою, саме для фітопрепаратів.

Враховуючи, що основні діючі речовини, такі як гідрохлортіазид, фуросемід, індапамід і спіронолактон, є стандартними для лікування набряків, їх включено і до Національного переліку ЛЗ через їхню широку застосовність у лікуванні хронічної серцевої недостатності, гіпертензії та інших станів, що становить 69% від усіх препаратів за МНН. Тоді як фітопрепарати не входять до Національного переліку, ймовірно через обмежену доказову базу.

Більша частина (75%) діуретиків мають необмежений термін реєстрації, що свідчить про їх усталене використання. Деякі новіші препарати (наприклад, Фіріалта, Спінол-Н, Уратор) зареєстровані до 2026 - 2029 роки, що становить 25% від усього асортименту зареєстрованих ЛЗ у даному сегменті ФР.

3.3. Вивчення фірмової структури українського ринку сечогінних (діуретичних) лікарських засобів

У ході маркетингових досліджень було проаналізовано фірмову структуру ФР України діуретичних ЛЗ та визначені лідери серед виробників. На українському ФР даний сегмент насичений продукцією з 13 країн (у тому числі Україною), що включає 24 закордонних фірм-виробників та 22 вітчизняних (табл. 3.2 та рис. 3.3).

Акцентуємо увагу на тому факті, що рослинні препарати (бруньки берези, листя мучниці, хвощ польовий, пол-пала, нирковий чай) представлені виключно українськими виробниками.

Таблиця 3.2 - Фірмова структура ринку діуретичних лікарських засобів

№ з/п	Країна - виробник	Фірма - виробник	ТН, форма випуску
1	Болгарія	АТ "Софарма"	СОФТЕНЗИФ, табл. 2,5 мг №30 (10x3)
			ФУРОСЕМІД СОФАРМА, табл. 40 мг №20 (10x2)
2	Індія	Іпка Лабораторіз Лтд.	ДИХЛОР-25, табл. 25 мг №30 (10x3)
		Зентіва Прайвіт Лімітед	ЛАЗИКС®, табл. 40 мг №45 (15x3)
		Ауробіндо Фарма Лімітед (Юніт III),	ТОР-ЛУП, табл. 10 мг №30 (10x3)
		Артура Фармасьютікалз Пвт. Лтд.	ТОРІКАРД, табл. 5 мг №30 (10x3)
		Артура Фармасьютікалз Пвт. Лтд. + Ананта Медікеар Лімітед	ТОРІКАРД, табл. 10 мг №30 (10x3)
		Гетеро Лабз Лімітед	УРАТОР, табл. 5 мг №30
			УРАТОР, табл. 10 мг №30
			УРАТОР, табл. 20 мг №30
Манкайнд Фарма Лімітед	АЦЕТАЗОЛАМІД, табл. 125 №100		
	АЦЕТАЗОЛАМІД, табл. 250 №100		
3	Італія	А. Менаріні Мануфактурінг, Логістікс енд Сервісес С.р.Л	ТРИФАС® 10 АМПУЛИ, ін.р-н 10 мг/2 мл по 4 мл №5
4	Німеччина	Артезан Фарма ГмбХ і Ко. КГ	КСИПОГАМА®, табл. 10 мг №30 (10x3), №50 (10x5), №100 (10x10)
			КСИПОГАМА®, табл. 20 мг №30 (10x3), №50 (10x5), №100 (10x10)
			КСИПОГАМА®, табл. 40 мг №30 (10x3), №50 (10x5), №100 (10x10)
		Меркле ГмбХ	ІНДАПАМІД-ТЕВА SR, табл. 1,5 мг №30 (10x3)

		БЕРЛІН-ХЕМІ АГ	ТРИФАС®, табл. 10 мг №30 (10x3), №50 (10x5), №100 (10x10)
			ТРИФАС® COR, табл. 5 мг №30 (10x3)
		Салютас Фарма ГмБХ + Лек С.А. (Польща)	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 5 мг №20 (10x2), №100 (10x10)
			ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 10 мг №20 (10x2), №100 (10x10)
			ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 20 мг №20 (10x2), №100 (10x10)
			ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 50 мг №20 (10x2), №100 (10x10)
			ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 100 мг №20 (10x2), №100 (10x10)
			ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 200 мг №20 (10x2), №100 (10x10)
		Салютас Фарма ГмБХ	СПРОНОЛАКТОН САНДОЗ®, табл. 50 мг №20 (10x2), №30 (10x3), №60 (10x6)
			СПРОНОЛАКТОН САНДОЗ®, табл. 100 мг №20 (10x2), №30 (10x3), №60 (10x6)
		Байер АГ + Дельфарм Мілано С.Р.Л. (Італія)	ФІРІАЛТА, табл. 10 мг №28 (14x2), №98 (14x7)
			ФІРІАЛТА, табл. 20 мг №28 (14x2), №98 (14x7)
5	Польща	Фармацевтичний завод "ПОЛЬФАРМА" С.А.	ІНДАПЕН, табл. 2,5 мг №20 (10x2), №30 (10x3), №60 (10x6)
			ІНДАПЕН SR, табл. 1,5 мг №14, №30 (15x2), №60 (15x4)
			ТРИГРИМ, табл. 10 мг №30 (10x3)
			ДІАКАРБ, табл. 250 мг №30 (10*3)
		Адамед Фарма С.А. + Лабораторізі Сп. з о.о.	ДЕКРИЗ, табл. 25 мг №30 (10x3)
			ДЕКРИЗ, табл. 50 мг №30 (10x3)
6	Словенія	КРКА, д.д., Ново место	РАВЕЛ® SR, табл. 1,5 мг №20 (10x2), №30 (10x3), №60 (10x6), №90 (10x9)
			АПЛЕРІЯ, табл. 25 мг №30 (10x3)
			АПЛЕРІЯ, табл. 50 мг №30 (10x3)
7	США	Віатріс Фармасютікалз ЛЛС + Фарева Амбуаз (Франція)	ІНСПРА®, табл. 25 мг №30 (10x3)
			ІНСПРА®, табл. 50 мг №30 (10x3)
8	Туретчина	УОРЛД МЕДИЦИН ІЛАЧ САН. ВЕ ТІДЖ. А.Ш.	СПІЛАКТОН, табл. 25 мг №20 (10x2)
			СПІЛАКТОН, табл. 50 мг №20 (10x2)
			СПІЛАКТОН, табл. 100 мг №20 (10x2)
			СПНОЛ-Н, табл. 25 мг + 25 мг №20 (10x2)
			СПНОЛ-Н, табл. 50 мг + 50 мг №20 (10x2)
9	Угорщина	Опелла Хелскеа Хангері Кфт., Угорщина ХІНОЇН Завод	ГПОТІАЗИД®, табл. 25 мг №20
			ГПОТІАЗИД®, табл. 25 мг №100

		Фармацевтичних та Хімічних Продуктів Прайвіт Ко	
		ВАТ "Гедеон Ріхтер"	ВЕРОШПІРОН, капс. 50 мг №30 (10x3)
			ВЕРОШПІРОН, капс. 100 мг №30 (10x3)
			ВЕРОШПІРОН, капс. 25 мг №20 (10x2)
10	Франція	Лабораторії Серв'є Індастрі, спільно з «АНФАРМ» Підприємство Фармацевтичне АТ (Польща)	АРИФОН® РЕТАРД, табл. 1,5 мг №30 або 30 (15x2)
11	Хорватія	ПЛІВА Хрватска д.о.о.	ТОРАСЕМІД-ТЕВА, табл. 5 мг №20 (10x2), №30 (10x3)
			ТОРАСЕМІД-ТЕВА, табл. 10 мг №20 (10x2), №30 (10x3)
12	Чеська Республіка	ПРО.МЕД.ЦС Прага а.с. , КООФАРМА с.р.о	ІНДАП®, табл. 1,25 мг №30 (10x3), №60 (10x6)
13	Україна	ТОВ "КУСУМ ФАРМ"	ТИУРЕКС®, табл. 12,5 мг №30 (10x3); №60 (10x6); №90 (10x9)
			ТИУРЕКС®, табл. 25 мг №30 (10x3); №60 (10x6); №90 (10x9)
			ТИУРЕКС®, табл. 50 мг №30 (10x3); №60 (10x6); №90 (10x9)
		ПАТ "Науково-виробничий центр "БХФЗ"	ІНДОПРЕС, табл. 2,5 мг №30 (10x3)
			ДІОРЕН, табл. 5 мг №30 (10x3)
			ДІОРЕН, табл. 10 мг №30 (10x3)
		ПАТ "Науково-виробничий центр "БХФЗ" + ТОВ "Агрофарм" + ТОВ "Натур+"	ГІДРОХЛОРТІАЗИД, табл. 25 мг №10; №20
		ПАТ "Науково-виробничий центр "БХФЗ" + ТОВ "Агрофарм"	ФУРОСЕМІД, табл. 40 мг №50 (10x5)
		ПАТ "Науково-виробничий центр "БХВЗ" (фасування із форми "in bulk" фірми-виробника "Сінтон Хіспанія С.Л.", Іспанія)	ЕПЛЕТОР, табл. 25 мг №30 (10x3)
			ЕПЛЕТОР, табл. 50 мг №30 (10x3)
		ПАТ "Київмедпрепарат"	ТАКЛОР® табл.25 мг №30 (10x3)
			ФУРОСЕМІД, табл. 40 мг №50 (10x5)
			РЕНІАЛЬ®, табл. 25 мг №30 (10x3) (2029 р)
			РЕНІАЛЬ®, табл. 50 мг №30 (10x3) (2029 р)
		ПАТ "Київмедпрепарат" (фасування з форми in bulk фірми-виробника Адамед Фарма С.А., Польща)	РЕНІАЛЬ®, табл. 25 мг №30 (10x3)
			РЕНІАЛЬ®, табл. 50 мг №30 (10x3)

	ТОВ "Фарма Старт"	ТАЛІПРЕС® АСІНО, табл. 25 мг №30 (10x3)
		ТАЛІПРЕС® АСІНО, табл. 50 мг №30 (10x3)
	ТОВ "АСТРАФАРМ"	ІНДАПАМІД-АСТРАФАРМ, табл. 2,5 мг №30
	АТ "КИЇВСЬКИЙ ВІТАМІННИЙ ЗАВОД"	ШАМІД, табл. 2,5 мг №30 (10x3)
		ТОРАРЕН, табл. 10 мг №10, №30 (10x3), №80 (10x8)
		ЕПЛЕПРЕС, табл. 25 мг №30 (10x3)
		ЕПЛЕПРЕС, табл. 50 мг №30 (10x3)
		ДІУРЕМІД, табл. 250 мг №30 (10*3)
	ПрАТ Фармацевтична фабрика "Віола"	БЕРЕЗИ БРУНЬКИ, пакет 10 г, 20 г, 50 г
		МУЧНИЦІ ЛИСТЯ, пакет 50 г, фільтр-пакет 2 г №20
		ХВОЦА ПОЛЬОВОГО ТРАВА, пакет 50 г, фільтр-пакет 1,5 г №20
	ПрАТ "Ліктрави"	БЕРЕЗОВІ БРУНЬКИ, пакет 50 г, 10 г
		ХВОЦА ПОЛЬОВОГО ТРАВА, пакет 50 г, 100 г або фільтр-пакет 1,5 г №20
		НИРКОВИЙ ЧАЙ, пакет 50 г або фільтр-пакет 1,5 г №20
		МУЧНИЦІ ЛИСТЯ, пакет 50 г, 100 г або фільтр-пакет 2 г №20
		ПОЛ-ПАЛА, пакет 40 г, 50 г
	АТ "Лубнифарм"	БЕРЕЗИ БРУНЬКИ, пакет 50 г
		МУЧНИЦІ ЛИСТЯ, пакет 50 г
		ХВОЦА ПОЛЬОВОГО ТРАВА, пакет 50 г, 100 г
		БЕРЕЗИ БРУНЬКИ, пакет 10 г, 50 г
ТОРАСЕМІД, табл. 10 мг №30 (10x3)		
Дочірнє підприємство "Фармагред"	ФУРОСЕМІД, ін.р-н 10 мг/мл по 2 мл №10 (5x2)	
ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця"	ФУРОСЕМІД-ДАРНИЦЯ, табл. 40 мг №50 (10x5)	
	ФУРОСЕМІД-ДАРНИЦЯ, ін.р-н 10 мг/мл по 2 мл №10 (5x2), №10	
	ТОРАСЕМІД-ДАРНИЦЯ, ін.р-н 20 мг/ 4 мл по 4 мл №5	
	ТОРАСЕМІД-ДАРНИЦЯ, табл. 5 мг №30 (10x3)	
	ТОРАСЕМІД-ДАРНИЦЯ, табл. 10 мг №30 (10x3)	
	СПРОНОЛАКТОН-ДАРНИЦЯ, табл. 25 мг №30 (10x3)	
	СПРОНОЛАКТОН-ДАРНИЦЯ, табл. 100мг №30 (10x3)	
	ЕФЕЗ®, табл. 25 мг №30 (10x3)	
	ЕФЕЗ®, табл. 50 мг №30 (10x3)	

13	Україна	ТОВ "Дослідний завод "ГНЦЛС" + ТОВ "Фармацевтична компанія "Здоров'я"	ФУРОСЕМІД, ін.р-н 10 мг/мл по 2 мл №10 (5x2) або №10
			ФУРОСЕМІД, табл. 40 мг №50 (10x5)
		ТОВ "ФАРМЕКС ГРУП"	ТОРАДІВ, табл. 10 мг №30 (10x3), №90 (10x9)
		ТОВ "ФАРМЕКС ГРУП" + "Фармацевтична компанія "Здоров'я"	ТОРАДІВ, ін. р-н 5 мг/мл; по 4 мл №5 (флакон або ампула)
			ТОРАСЕМІД-ФАРМЕКС, ін.р-н 5 мг/мл по 4 мл або 5 мл №5
		ПрАТ "Лекхім-Харків"	ПРОФИКОР®, ін.р-н 5 мг/мл по 2 мл або 4 мл №5, №10 (5x2) або №100
			ТОРНІД РГ, ін.р-н 5 мг/мл по 4 мл №5
		ПрАТ "Лекхім – Харків" + ТОВ НВФ "МІКРОХІМ"	ДІУТОР®, ін.р-н 5 мг/мл по 4 мл або 5 мл №5
		АТ "Фармак"	ТОРСИД®, табл. 5 мг №30 (10x3)
			ТОРСИД®, табл. 10 мг №30 (10x3), №90 (10x9)
			ТОРСИД®, ін. р-н 5 мг/мл по 2 мл або 4 мл №5
		ПрАТ "Технолог"	СПРОНОЛАКТОН, табл. 25 мг № 20 (10x2), №30 (10x3), №50 (10x5)
			СПРОНОЛАКТОН, табл. 50 мг № 30 (10x3)
	СПРОНОЛАКТОН, табл. 100 мг № 30 (10x3)		
ТОВ НВФ "МІКРОХІМ"	РЕНОТОР, табл. 25 мг №30 (10x3)		
	РЕНОТОР, табл. 50 мг №30 (10x3)		
	ІНДАП®, табл. 2,5 мг №30 (10x3), №60 (10x6)		
Приватне акціонерне товариство "Інфузія"	Маніт , р-н для інф., 100 мл, 200 мл, 400 мл		
ТОВ «Юрія-Фарм»	Маніт , р-н для інф., 200 мл		
ТОВ «Новофарм-Біосинтез»	МАНІТ-НОВОФАРМ, р-н для інф., 200 мл, 250 мл, 400 мл, 500 мл		

Як видно з рис. 3.3, співвідношення між українськими та закордонними виробниками діуретиків досягає майже рівноваги з невеликим переважанням іноземної продукції.

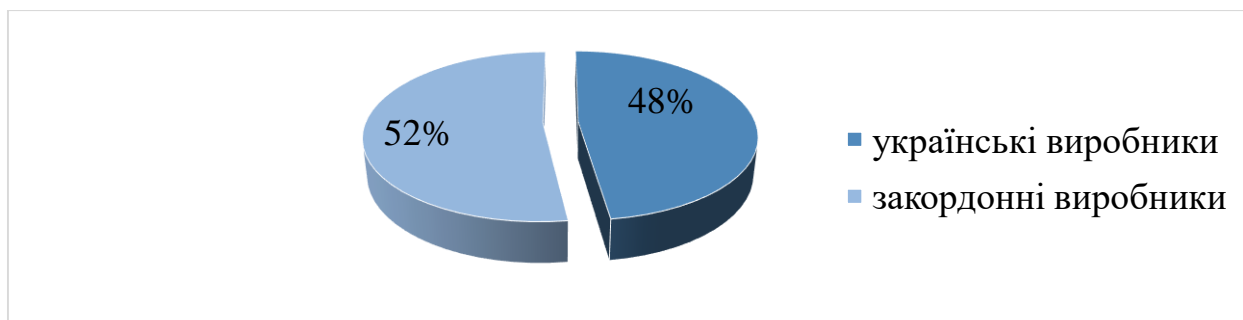

Рисунок 3.3 - Діаграма співвідношення українських та закордонних виробників діуретичних засобів

Надалі визначали рейтинг серед іноземних та вітчизняних виробників шляхом порівняння кількості представлених пропозицій ЛЗ. Серед іноземних компаній лідируючі позиції зайняла Німеччина, що представлена 5 компаніями-виробниками та 16 ЛП. Другу сходинку рейтингу посіла Індія – 7 фармацевтичних компаній та 10 ЛП, а третю сходинку – Польща, що представлена в Україні 2 фармацевтичними компаніями та 6 ЛП (рис. 3.4).

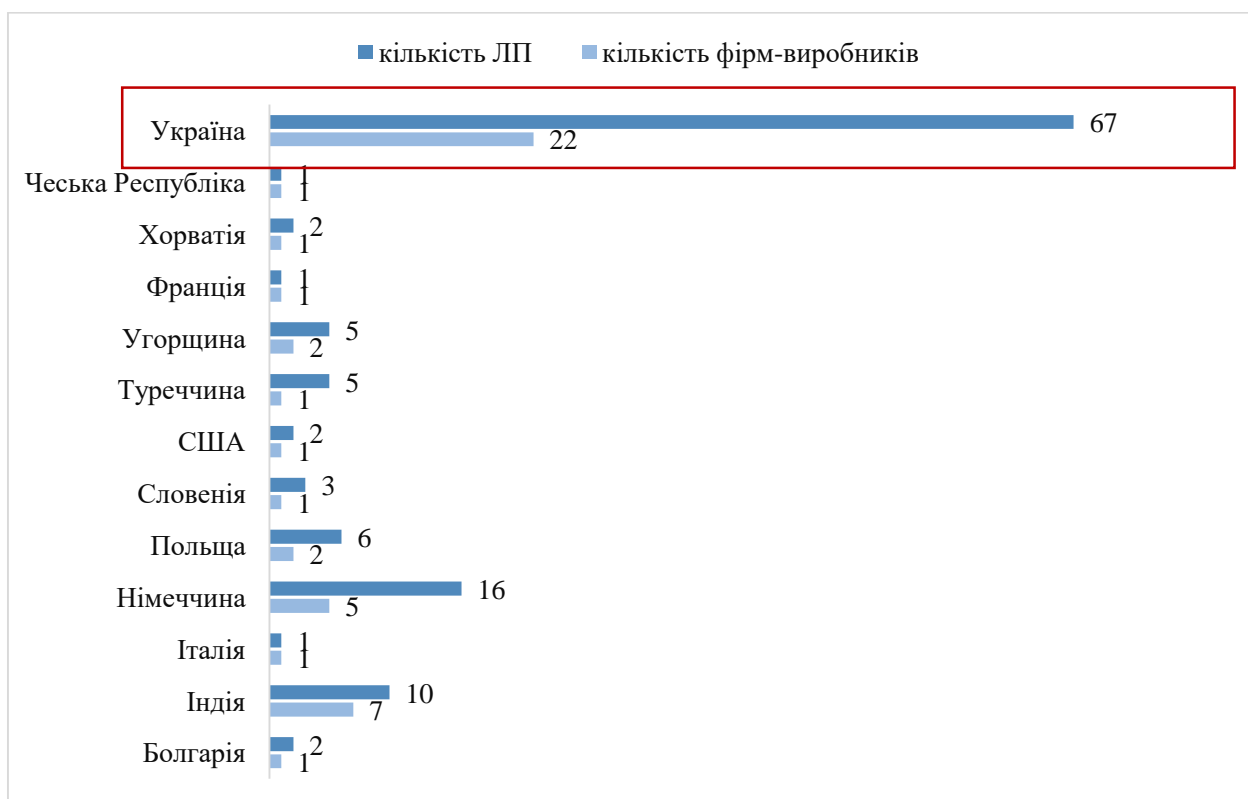

Рис. 3.4 – Діаграма розподілу країн, що представили сечогінні ЛЗ на українському ФР

Поглиблений внутрішньогруповий аналіз показав, що у групі тiazидних діуретиків зареєстровано «ГПОТІАЗИД®» виробництва Угорщини. Серед нетiazидних діуретиків представлені «ДИХЛОП-25» (Індія), «ІНДАПЕН» (Польща), «КСИПОГАМА®» (Німеччина). Високоактивні діуретики представлені такими іноземними брендами, як «ТРИГРИМ» (Польща), «ТРИФАС®» (Німеччина) та «ТОРАСЕМІД САНДОЗ®» (Німеччина). В групі антагоністів альдостерону зареєстровані такі іноземні препарати як «ВЕРОШПРОН» (Угорщина), «ІНСПРА®» (США) та «ФІРІАЛТА» (Німеччина).

Щодо рейтингу вітчизняних фармацевтичних компаній, то нами встановлено наступний ланцюг лідерів за кількістю ТН: **ПрАТ "Фармацевтична фірма 'Дарниця'" (9 ЛП):** Фуросемід-Дарниця, Торасемід-Дарниця (таблетки та ін'єкції), Спіронолактон-Дарниця, Ефез® різного дозування → **ПАТ "Науково-виробничий центр 'БХФЗ'" (7 ЛП):** Індопрес, Діорен, Гідрохлортiazид, Фуросемід, Еплетор (частково з in bulk від Сінтон Хіспанія) → **ПАТ "Київмедпрепарат" (6ЛП):** Таклор®, Фуросемід, Реніаль® (частково з in bulk від Адамед Фарма, Польща) → **ПрАТ "Ліктрави" (5 ЛП):** Березові бруньки, Мучниці листя, Хвоща польового трава, Нирковий чай, Полпала → **АТ "Лубнифарм" (5 ЛП):** Березові бруньки (різного пакування), Мучниці листя, Хвоща польового трава, Торасемід.

Внутрішньогруповий аналіз демонструє високу представленість вітчизняної продукції у різних фармакотерапевтичних підгрупах. Зокрема, серед тiazидних діуретиків (підгрупа С03А) , у групі високоактивних діуретиків (підгрупа С03С) українські виробники також займають помітне місце, серед антагоністів альдостерону (підгрупа С03D) вітчизняні компанії виробляють такі препарати, як «СПРОНОЛАКТОН-ДАРНИЦЯ» та «ЕПЛЕТОР». Фітопрепарати з сечогінною дією, як «БЕРЕЗИ БРУНЬКИ» та «МУЧНИЦІ ЛИСТЯ», також виробляються лише українськими підприємствами, такими як ПрАТ «Фармацевтична фабрика «Віола»», ПрАТ

«Ліктрави», АТ «Лубнифарм». Крім того, група інфузійних діуретиків представлена виключно українськими ЛП.

Отже, український ринок діуретиків є конкурентним, із домінуванням іноземних компаній за кількістю пропозицій у сегменті синтетичних сечогінних ЛЗ (51%), але з потужною присутністю вітчизняних виробників (49%). Іноземні компанії, особливо з Німеччини та Індії, пропонують широкий асортимент синтетичних діуретиків, тоді як українські компанії унікально представлені в сегменті рослинних препаратів (поряд з синтетичними).

3.4. Дослідження доступності сечогінних лікарських засобів для населення в умовах війни

Останнім кроком досліджень було визначення фізичної (табл. 3.3) та економічної доступності діуретиків, які користуються найбільшою популярністю в роздрібному сегменті ФР, у різних регіонах України. Даний перелік було визначено на основі динаміки продажів ЛП даної групи найбільшими аптечними мережами України.

Фізична доступність ЛЗ є ключовим елементом забезпечення ефективної фармацевтичної допомоги, особливо для пацієнтів із набряками серцево-судинної етіології, де діуретики відіграють провідну роль у терапії. Аналізуючи дані табл. 3.3 встановлено, що більшість ЛП сечогінної дії доступні в усіх регіонах, за винятком окремих препаратів, таких як ІНДАП® 1,25 мг №30 (Чеська Республіка), ТРИФАС® 10 ампули (Італія), ТОРАСЕМІД САНДОЗ® 5 мг №20 (Німеччина), які відсутні в усіх регіонах України станом на серпень 2025 року, та ПОЛ-ПАЛА 50 г (Україна, Ліктрави), який має обмежену фактичну наявність у Північному та Західному регіонах.

Таблиця 3.3 - Фізична доступність сечогінних ЛЗ, що користуються найбільшим попитом, по регіонам України
(станом на серпень 2025 року)

№ з/п	Найменування ЛЗ	Південний регіон роз.ціна (грн), min - max		Східний регіон, роз.ціна (грн), min - max		Центральний регіон, роз.ціна (грн), min - max		Північний регіон, роз.ціна (грн), min - max		Західний регіон, роз.ціна (грн), min - max	
		Одеса	Запоріжжя	Дніпро	Харків	Київ	Вінниця	Чернігів	Суми	Львів	Ужгород
1	ТИУРЕКС®, табл. 12,5 мг №30 (Україна)	22,60 – 29,00	23,30 - 30,99	23,30 – 30,60	23,30 – 28,10	18,50 – 28,16	23,30 – 29,00	24,50 – 28,10	24, 20 – 28,10	23,00 – 28,16	23,60 – 28,16
2	ТИУРЕКС®, табл. 25 мг №30 (Україна)	45,21 – 56,30	46,47 – 62,98	46,60 – 61,20	45,11 – 56,30	39,80 – 62,98	46,10 – 56,30	47,22 – 56,30	46,10 – 56,30	46,10 – 56,34	46,40 – 56,30
3	ГІДРОХЛОРТІАЗИД, табл. 25 мг №10 (БХФЗ)	30,10 – 41,86	30,80 – 40,99	31,50 – 39,00	31,20 – 38,00	27,62 – 46,50	31,30 – 55,00	31,17 – 35,20	31,32 – 35,80	28,57 – 36,00	31,32 – 35,88
4	ТАКЛОР® табл. 25 мг №30 (Київмедпрепарати)	137,00 - 171,00	137,32 - 169,76	137,00 - 173,80	116,20 - 173,60	134,00 - 185,00	140,90 - 169,40	141,90 - 167,90	141,05 - 172,83	135,00 - 174,40	142,80 - 167,60
5	ТАЛПРЕС® АСІНО, табл. 25 мг №30 (Україна)	102,13 – 145,70	65,49 - 141,50	87,60 - 141,50	102,06 - 141,50	113,44 - 154,10	114,52 - 141,50	123,55 - 141,50	68,04 - 139,93	111,92 - 140,74	101,99 - 141,50
6	ТАЛПРЕС® АСІНО, табл. 50 мг №30 (Україна)	67,67 – 168,80	104,45 - 166,86	89,10 - 169,10	141,70 - 173,90	81,20 - 168,80	137,91 - 168,80	126,90 - 169,00	148,50 - 167,16	118,37 - 169,00	121,73 - 173,90
7	КСИПОГАМА®, табл. 10 мг №30 (Німеччина)	208,80 - 303,00	210,00 - 265,67	224,80 - 302,80	214,10 - 255,20	215,90 - 324,00	223,96 - 269,80	222,27 - 275,66	227,50 - 246,90	224,20 - 289,00	245,10 - 269,66
8	КСИПОГАМА®, табл. 20 мг №30 (Німеччина)	296,35 - 443,80	296,00 - 406,10	302,00 - 465,90	302,00 - 414,68	289,48 - 460,08	325,10 - 406,40	310,60 - 403,19	332,50 - 406,40	310,72 - 369,50	318,50 - 394,40
9	КСИПОГАМА®, табл. 40 мг №30 ((Німеччина)	413,30 - 497,60	412,40 - 497,60	417,30 - 497,60	414,20 - 497,60	414,26 - 499,70	442,50 - 497,60	413,27 - 497,90	495,21 - 497,60	437,01 - 495,21	477,90 - 497,60
10	ІНДАПЕН, табл. 2,5 мг №20 (Польща)	154,66 - 206,10	145,50 - 200,70	141,60 - 213,50	139,80 - 200,70	137,36 - 232,00	137,36 - 232,00	143,82 - 194,10	163,80 - 204,55	161,80 - 204,00	166,00 - 198,30
11	ІНДАПЕН SR, табл. 1,5 мг №30 (Польща)	118,80 - 216,23	106,70 - 205,50	114,92 - 205,50	106,60 - 205,50	104,50 - 210,00	106,70 - 203,37	134,51 - 192,68	134,59 - 203,80	106,70 - 203,38	106,70 - 203,20
12	ІНДАПАМІД-АСТРАФАРМ, табл. 2,5 мг №30 (Україна)	65,50 - 135,85	64,80 - 131,60	62,00 - 131,80	66,40 - 132,30	63,00 - 137,00	100,41 - 162,50	99,98 - 127,40	101,70 - 131,68	66,40 - 127,40	102,10 - 128,04

13	ІНДОПРЕС, табл. 2,5 мг №30 (БХФЗ)	65,20 - 118,93	85,03 - 116,00	71,60 - 125,90	81,20 - 115,70	73,18 - 120,40	87,20 - 118,20	85,50 - 115,60	86,30 - 114,70	69,28 - 115,96	90,50 - 115,70
14	ІНДАП®, табл. 2,5 мг №30 (Мікрохім)	121,00 - 180,00	132,00 - 157,91	132,00 - 177,90	129,20 - 186,67	125,62 - 189,99	138,00 - 181,44	135,60 - 261,10	135,20 - 170,90	131,00 - 172,74	136,40 - 243,00
15	ІНДАП®, табл. 1,25 мг №30 (Чеська Республіка)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16	ІПАМІД, табл. 2,5 мг №30 (КВЗ)	76,40 - 109,20	81,00 - 109,60	82,60 - 109,50	80,00 - 108,90	62,29 - 110,40	86,42 - 109,80	84,09 - 101,70	79,10 - 109,00	78,01 - 102,64	83,90 - 102,10
17	ІНДАПАМІД-ТЕВА SR, табл. 1,5 мг №30 (Німеччина)	83,00 - 155,80	-	83,00 - 155,80	100,80 - 100,80	102,70 - 144,30	-	95,20 - 150,80	86,00 - 154,00	90,00 - 147,11	-
18	БЕРЕЗИ БРУНЬКИ, 50 г (Віола)	63,66 - 88,26	63,66 - 88,26	63,66 - 88,26	54,47 - 88,26	56,78 - 88,26	63,66 - 88,26	63,66 - 88,26	56,78 - 88,26	54,80 - 88,26	63,74 - 87,40
19	МУЧНИЦІ ЛИСТЯ, пакет 50 г (Віола)	53,40 - 155,70	85,70 - 150,37	92,84 - 151,10	92,15 - 155,70	72,50 - 150,39	92,39 - 152,00	99,11 - 150,37	94,50 - 143,18	53,90 - 153,75	90,00 - 153,75
20	ХВОЦА ПОЛЬОВОГО ТРАВА, пакет 50 г (Віола)	44,80 - 77,40	44,65 - 69,60	33,00 - 73,28	28,37 - 73,50	33,02 - 73,70	44,80 - 69,60	44,65 - 71,23	44,80 - 64,58	37,97 - 74,55	44,80 - 72,35
21	БЕРЕЗОВІ БРУНЬКИ, пакет 50 г (Ліктрави)	69,40 - 116,13	61,46 - 112,80	66,10 - 110,86	68,40 - 112,64	63,50 - 120,00	69,40 - 109,71	69,40 - 112,29	69,40 - 103,38	60,33 - 112,80	63,50 - 114,00
22	ХВОЦА ПОЛЬОВОГО ТРАВА, пакет 50 г (Ліктрави)	44,51 - 83,23	44,15 - 80,80	42,98 - 82,60	39,19 - 81,00	40,50 - 81,50	34,78 - 81,40	44,42 - 75,00	44,70 - 73,40	40,90 - 74,80	40,90 - 74,80
23	НИРКОВИЙ ЧАЙ, фільтр-пакет 1,5 г №20 (Ліктрави)	66,12 - 116,20	64,63 - 107,74	64,60 - 110,00	61,00 - 111,60	54,81 - 116,20	60,08 - 111,60	66,50 - 111,60	57,60 - 107,88	59,10 - 107,65	57,10 - 98,50
24	МУЧНИЦІ ЛИСТЯ, пакет 50 г (Ліктрави)	79,62 - 153,70	81,00 - 153,60	62,50 - 153,70	90,83 - 156,80	68,50 - 156,80	83,20 - 156,80	87,70 - 153,70	89,60 - 153,60	76,20 - 151,67	59,00 - 153,60
25	ПОЛ-ПАЛА, 50 г (Ліктрави)	72,26 - 97,00	-	-	100,00 - 100,00	75,60 - 100,00	-	-	-	-	-
26	ФУРОСЕМІД, ін.р-н 10 мг/мл по 2 мл №10 (Україна)	35,70 - 50,85	32,21 - 51,37	32,20 - 63,00	31,90 - 48,55	27,00 - 65,10	29,60 - 61,03	31,82 - 48,50	32,20 - 48,54	28,38 - 48,55	40,90 - 48,55
27	ФУРОСЕМІД-ДАРНИЦЯ, табл. 40 мг №50 (Україна)	27,55 - 40,00	28,00 - 35,09	29,00 - 38,25	26,22 - 35,99	27,36 - 50,00	30,00 - 35,20	29,70 - 35,20	30,30 - 35,20	30,30 - 35,20	29,56 - 35,20

43	ТОРСИД®, табл. 5 мг №30 (Фармак)	176,00 - 229,20	180,30 - 223,20	166,80 - 223,30	144,30 - 223,20	160,20 - 240,00	184,37 - 231,50	193,40 - 229,71	172,20 - 223,20	185,60 - 223,20	194,00 - 223,20
44	ТОРСИД®, табл. 10 мг №30 (Фармак)	189,40 - 258,00	198,90 - 242,60	205,80 - 243,00	206,00 - 243,00	188,10 - 266,75	206,90 - 243,00	210,20 - 243,00	210,20 - 240,91	212,15 - 242,60	206,00 - 242,60
45	ТОРСИД®, ін. р-н 5 мг/мл по 2 мл або 4 мл №5 (Фармак)	240,80 - 316,50	236,71 - 305,70	205,58 - 305,75	216,40 - 305,70	47,50 - 332,50	163,01 - 309,50	259,40 - 305,70	228,20 - 305,73	205,50 - 305,70	253,90 - 305,70
46	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 5 мг №20 (Німеччина)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 10 мг №20 (Німеччина)	126,00 - 173,20	124,00 - 160,10	130,00 - 167,60	116,60 - 167,60	125,30 - 180,00	127,41 - 165,17	135,13 - 167,60	141,50 - 165,08	138,70 - 165,17	137,30 - 166,00
48	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 20 мг №20 (Німеччина)	220,98 - 284,90	214,00 - 278,16	214,00 - 278,16	232,30 - 279,02	232,30 - 279,02	230,40 - 280,50	236,48 - 278,79	235,03 - 278,66	233,10 - 280,38	233,10 - 278,60
49	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 50 мг №20 (Німеччина)	552,40 - 726,00	512,30 - 683,43	573,69 - 680,40	575,10 - 739,19	556,85 - 738,29	574,70 - 680,00	572,18 - 676,60	581,19 - 676,60	576,30 - 679,79	585,60 - 650,72
50	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 100 мг №20 (Німеччина)	737,05 - 884,70	694,52 - 882,98	730,56 - 885,30	661,40 - 880,48	724,73 - 915,70	751,70 - 851,90	742,99 - 847,53	711,60 - 879,58	759,30 - 879,58	752,40 - 879,58
51	СПРОНОЛАКТОН- ДАРНИЦЯ, табл. 25 мг №30 (Україна)	67,80 - 87,30	66,90 - 80,10	67,80 - 86,60	63,62 - 84,49	45,52 - 90,00	68,53 - 133,76	68,80 - 80,75	68,90 - 79,70	68,80 - 79,73	71,60 - 79,73
52	СПРОНОЛАКТОН- ДАРНИЦЯ, табл. 100мг №30 (Україна)	86,40 - 149,90	105,20 - 135,50	110,50 - 139,50	113,00 - 140,99	80,00 - 160,00	113,00 - 135,54	117,20 - 135,54	98,80 - 135,54	86,40 - 135,54	86,40 - 135,50
53	СПРОНОЛАКТОН САНДОЗ®, табл. 50 мг №30 (Німеччина)	90,60 - 126,10	90,00 - 108,78	94,30 - 117,60	96,96 - 117,49	87,68 - 130,00	97,00 - 108,27	96,96 - 117,00	97,10 - 108,27	95,68 - 110,67	95,90 - 108,23
54	СПРОНОЛАКТОН САНДОЗ®, табл. 100 мг №30 (Німеччина)	114,00 - 147,00	118,80 - 141,98	116,02 - 139,50	119,81 - 144,99	112,72 - 137,75	120,10 - 136,00	116,84 - 136,20	118,71 - 136,23	113,72 - 136,20	120,00 - 135,50

55	ВЕРОШПІРОН, капс. 50 мг №30 (Угорщина)	241,71 - 314,93	217,00 - 296,80	183,60 - 309,50	231,50 - 296,60	224,41 - 320,00	244,80 - 296,70	243,76 - 289,13	224,00 - 304,10	239,42 - 296,07	244,70 - 295,22
56	ВЕРОШПІРОН, капс. 100 мг №30 (Угорщина)	314,60 - 426,00	304,37 - 408,80	302,20 - 418,80	281,90 - 403,10	293,01 - 418,00	326,70 - 404,38	329,47 - 403,05	320,60 - 396,20	313,09 - 399,99	223,40 - 403,40
57	ВЕРОШПІРОН, капс. 25 мг №20 (Угорщина)	47,00 - 63,05	45,86 - 53,72	47,50 - 60,20	47,50 - 60,20	44,48 - 72,40	47,63 - 65,00	47,72 - 53,20	47,70 - 53,29	43,42 - 53,40	47,72 - 53,27
58	ЕПЛЕТОР, табл. 25 мг №30 (БХФЗ)	398,30 - 536,13	423,00 - 521,00	425,10 - 521,00	394,10 - 521,00	347,39 - 547,77	416,87 - 526,25	428,50 - 520,70	446,00 - 521,00	417,00 - 526,20	442,60 - 520,70
59	ЕПЛЕТОР, табл. 50 мг №30 (БХФЗ)	501,60 - 720,00	567,90 - 717,80	540,50 - 718,10	540,50 - 718,10	478,85 - 721,05	574,61 - 717,80	602,70 - 717,80	586,70 - 718,10	561,80 - 717,80	585,50 - 717,80
60	ДЕКРИЗ, табл. 25 мг №30 (Польща)	319,77 - 840,00	613,50 - 801,90	313,60 - 922,70	602,60 - 886,10	319,10 - 907,40	580,24 - 763,51	703,27 - 894,50	602,60 - 843,69	559,44 - 838,68	532,23 - 780,50
61	ДЕКРИЗ, табл. 50 мг №30 (Польща)	800,49 - 1087,90	829,86 - 1074,09	799,98 - 1074,09	869,16 - 1068,20	761,66 - 1153,53	761,66 - 1153,53	874,64 - 1084,76	883,70 - 1119,39	887,20 - 1069,92	883,70 - 1031,89
62	РЕНІАЛЬ®, табл. 25 мг №30 (Київмедпрепарати)	473,10 - 622,25	493,80 - 654,20	354,15 - 602,90	354,15 - 654,20	417,29 - 643,11	417,29 - 643,11	520,12 - 602,90	531,13 - 607,10	390,00 - 603,10	504,20 - 602,90
63	РЕНІАЛЬ®, табл. 50 мг №30 (Київмедпрепарати)	610,00 - 814,18	450,10 - 802,98	495,00 - 804,20	495,80 - 804,80	538,16 - 826,44	664,00 - 781,69	665,81 - 781,18	653,30 - 784,14	653,30 - 784,14	648,40 - 804,20
64	ЕПЛЕПРЕС, табл. 25 мг №30 (КВЗ)	399,00 - 527,03	398,00 - 494,00	402,00 - 508,20	399,20 - 511,70	404,00 - 514,10	410,70 - 511,00	409,00 - 508,25	413,90 - 512,70	402,10 - 500,70	413,60 - 495,50
65	ЕПЛЕПРЕС, табл. 50 мг №30 (КВЗ)	525,80 - 699,93	526,00 - 694,57	542,60 - 689,60	542,90 - 695,90	541,30 - 701,00	552,60 - 681,23	562,10 - 670,31	547,70 - 687,99	545,00 - 680,50	547,70 - 673,40
66	ЕФЕЗ®, табл. 25 мг №30 (Україна)	411,30 - 523,70	390,00 - 521,70	409,80 - 523,70	423,40 - 523,70	334,20 - 523,70	438,18 - 525,00	411,30 - 520,66	447,02 - 521,60	414,30 - 510,50	442,74 - 521,70
67	ЕФЕЗ®, табл. 50 мг №30 (Україна)	597,20 - 749,00	544,05 - 748,48	481,80 - 749,90	590,30 - 836,00	546,10 - 749,90	619,89 - 749,60	632,80 - 745,70	637,00 - 740,28	589,23 - 732,30	651,68 - 731,90
68	ІНСПРА®, табл. 25 мг №30 (США)	1039,00 - 1253,60	1049,77 - 1216,96	1027,85 - 1248,01	1050,15 - 1216,40	1014,49 - 1345,50	1101,61 - 1203,80	1049,12 - 1161,00	1049,60 - 1248,01	1100,86 - 1248,01	1086,10 - 1216,40
69	ІНСПРА®, табл. 50 мг №30 (США)	1191,00 - 1358,10	1079,76 - 1502,50	699,25 - 1360,80	1218,72 - 1357,80	1207,00 - 1427,70	1275,82 - 1353,80	-	1222,79 - 1355,00	1231,91 - 1356,20	1118,70 - 1356,20
70	АРИФОН® РЕТАРД, табл. 1,5 мг №30 (Франція)	160,10 - 209,93	161,00 - 194,40	163,00 - 205,50	162,50 - 197,49	162,50 - 197,49	159,70 - 204,50	163,80 - 194,40	168,40 - 194,40	161,91 - 196,90	168,60 - 194,40

Відносно цінової варіабельності, то нами визначено, що роздрібні ціни на діуретики варіюються від 4,40 грн (ФУРОСЕМІД, табл. 40 мг №50, Київмедпрепарат, м. Одеса) до 1358,10 грн (ІНСПРА® , табл. 50 мг №30, США), що відображає широкий діапазон вартості між генеричними та оригінальними препаратами, а також між регіонами України.

Крім того, петльові діуретики (фуросемід, торасемід) та рослинні препарати є найдоступнішими за ціною, тоді як калійзберігаючі діуретики (особливо еплеренон, ІНСПРА®) є найдорожчими, що може обмежувати їх використання для малозабезпечених груп населення.

Аналізуючи регіональні особливості фізичної доступності діуретичних ЛЗ нами визначено:

Південний регіон. Найнижчі ціни на ФУРОСЕМІД, табл. 40 мг №50 (4,40–30,90 грн, Київмедпрепарат), найвищі — на ІНСПРА® , табл. 50 мг №30 (1191,00–1358,10 грн). ТИУРЕКС® 12,5 мг №30 коштує 22,60–29,00 грн, що є однією з найнижчих цін серед регіонів. Одеса має найнижчу мінімальну ціну на ФУРОСЕМІД (4,40 грн), але максимальні ціни на дорогі препарати, такі як ІНСПРА® та ДЕКРИЗ (до 1087,90 грн), є одними з найвищих, що вказує на значну цінову нерівність. Рослинні препарати (наприклад, ХВОЩА ПОЛЬОВОГО ТРАВА, 44,80–77,40 грн) є відносно доступними по усьому регіону.

Східний регіон. Найнижчі ціни на ФУРОСЕМІД, табл. 40 мг №50 (13,27–31,50 грн), найвищі — на ІНСПРА® , табл. 50 мг №30 (1079,76–1502,50 грн). ТОРАСЕМІД САНДОЗ® 100 мг №20 коштує 661,40–885,30 грн, що є нижчим за середній показник у Центральному регіоні. Східний регіон демонструє помірну цінову варіабельність. Харків має найнижчу максимальну ціну на ТАКЛОР® (116,20 грн), але високі ціни на ДЕКРИЗ (до 1068,20 грн). У Дніпрі пропонують конкурентні ціни на рослинні препарати (наприклад, НИРКОВИЙ ЧАЙ, 64,63–110,00 грн), але деякі препарати (ПОЛ-ПАЛА) недоступні.

Центральний регіон. Найнижчі ціни на ФУРОСЕМІД, табл. 40 мг №50 (19,00–51,15 грн, БХФЗ), найвищі — на ІНСПРА®, табл. 50 мг №30 (1207,00–1427,70 грн). Київ пропонує найнижчу ціну на ТИУРЕКС® 12,5 мг №30 (18,50 грн), але максимальні ціни на ТАКЛОР® (до 185,00 грн) є найвищими в Україні. Київ характеризується широким діапазоном цін, що відображає доступність як бюджетних генериків, так і дорогих оригінальних ЛЗ. Вінниця має найвищі максимальні ціни на ГІДРОХЛОРТІАЗИД (55,00 грн) та ІНДАПАМІД-АСТРАФАРМ (162,50 грн), що може обмежувати доступність для місцевих жителів.

Північний регіон. Найнижчі ціни на ФУРОСЕМІД, табл. 40 мг №50 (23,37–30,40 грн), найвищі — на ДЕКРИЗ, табл. 50 мг №30 (874,64–1119,39 грн). ІНДАП®, табл. 1,25 мг №30 недоступний у регіоні. Північний регіон має стабільні ціни на бюджетні діуретики (наприклад, СПРОНОЛАКТОН-ДАРНИЦЯ, 45,52–90,00 грн у Чернігові), але обмежену доступність дорогих ЛЗ, таких як ТОРАСЕМІД САНДОЗ® 5 мг №20. Суми демонструють нижчі максимальні ціни на ВЕРОШПІРОН 25 мг (53,29 грн), ніж у інших регіонах.

Західний регіон. Найнижчі ціни на ФУРОСЕМІД, табл. 40 мг №50 (23,40–30,94 грн), найвищі — на ДЕКРИЗ, табл. 50 мг №30 (887,20–1031,89 грн). Львів пропонує найнижчу ціну на БЕРЕЗИ БРУНЬКИ (54,80 грн). Західний регіон має конкурентні ціни на рослинні препарати (наприклад, ХВОЦА ПОЛЬОВОГО ТРАВА, 37,97–74,80 грн) та бюджетні синтетичні діуретики. Однак дорогі препарати, такі як ІНСПРА® та КСИПОГАМА®, залишаються менш доступними через високі максимальні ціни.

Наступним кроком наших досліджень став аналіз цінової кон'юнктури ФР діуретиків. Для детального аналізу цінової кон'юнктури нами були розраховані коефіцієнт адекватності платоспроможності (Ka.s.) та коефіцієнт доступності (Kd) для усіх наявних в аптечних закладах ринкових позицій сеччогінних ЛП (таб. 3.4)

Таблиця 3.4 - Показники коефіцієнтів платоспроможності та доступності діуретичних ЛЗ

(станом на серпень 2025 року)

№ з/п	Найменування ЛЗ	Роздр. ціна min., грн	Роздр. ціна max., грн	Середньо зважена роздр. ціна, грн	Ka. S.	Kd.
1	ТИУРЕКС®, табл. 12,5 мг №30 (Україна)	18,50	30,99	24,75	0,001	0,999
2	ТИУРЕКС®, табл. 25 мг №30 (Україна)	39,80	62,98	51,39	0,002	0,998
3	ГІДРОХЛОРТІАЗИД, табл. 25 мг №10 (БХФЗ)	27,62	55,00	41,31	0,002	0,998
4	ТАКЛОР® табл. 25 мг №30 (Київмедпрепарати)	116,20	185,00	150,60	0,007	0,993
5	ТАЛІПРЕС® АСІНО, табл. 25 мг №30 (Україна)	65,49	154,10	109,80	0,005	0,995
6	ТАЛІПРЕС® АСІНО, табл. 50 мг №30 (Україна)	81,20	173,90	127,55	0,006	0,994
7	КСИПОГАМА®, табл. 10 мг №30 (Німеччина)	208,80	3244,0	1726,40	0,077	0,923
8	КСИПОГАМА®, табл. 20 мг №30 (Німеччина)	289,48	460,08	374,78	0,017	0,983
9	КСИПОГАМА®, табл. 40 мг №30 ((Німеччина)	412,40	497,60	455,00	0,020	0,980
10	ІНДАПЕН, табл. 2,5 мг №20 (Польща)	137,36	232,00	184,68	0,008	0,992
11	ІНДАПЕН SR, табл. 1,5 мг №30 (Польща)	104,50	216,23	160,37	0,007	0,993
12	ІНДАПАМІД-АСТРАФАРМ, табл. 2,5 мг №30 (Україна)	62,00	162,50	112,25	0,005	0,995
13	ІНДОПРЕС, табл. 2,5 мг №30 (БХФЗ)	65,20	125,90	95,55	0,004	0,996
14	ІНДАП®, табл. 2,5 мг №30 (Мікрохім)	121,00	189,99	155,50	0,007	0,993
15	ПАМІД, табл. 2,5 мг №30 (КВЗ)	62,29	110,40	86,35	0,004	0,996
16	ІНДАПАМІД-ТЕВА SR, табл. 1,5 мг №30 (Німеччина)	83,00	155,80	119,40	0,005	0,995
17	БЕРЕЗИ БРУНЬКИ, 50 г (Віола)	54,47	88,26	71,37	0,003	0,997
18	МУЧНИЦІ ЛИСТЯ, пакет 50 г (Віола)	53,40	155,70	104,55	0,005	0,995
19	ХВОЦА ПОЛЬОВОГО ТРАВА, пакет 50 г (Віола)	28,37	73,70	51,04	0,002	0,998
20	БЕРЕЗОВІ БРУНЬКИ, пакет 50 г (Ліктрави)	61,46	116,13	88,80	0,004	0,996

21	ХВОЩА ПОЛЬОВОГО ТРАВА, пакет 50 г (Ліктрави)	34,78	83,23	59,01	0,003	0,997
22	НИРКОВИЙ ЧАЙ, фільтр- пакет 1,5 г №20 (Ліктрави)	54,81	116,20	85,51	0,004	0,996
23	МУЧНИЦІ ЛИСТЯ, пакет 50 г (Ліктрави)	62,50	156,80	109,65	0,005	0,995
24	ПОЛ-ПАЛА, 50 г (Ліктрави)	72,26	100,00	86,13	0,004	0,996
25	ФУРОСЕМІД, ін.р-н 10 мг/мл по 2 мл №10 (Україна)	27,00	65,10	46,05	0,002	0,998
26	ФУРОСЕМІД-ДАРНИЦЯ, табл. 40 мг №50 (Україна)	26,22	50,00	38,11	0,002	0,998
27	ФУРОСЕМІД-ДАРНИЦЯ, ін.р-н 10 мг/мл по 2 мл №10 (Україна)	38,40	100,00	69,20	0,003	0,997
28	ФУРОСЕМІД, табл. 40 мг №50 (БХФЗ)	19,00	51,15	35,08	0,002	0,998
29	ФУРОСЕМІД, табл. 40 мг №50 (Київмедпрепарати)	13,27	31,50	22,39	0,001	0,999
30	ЛАЗИКС®, табл. 40 мг №45 (Індія)	43,55	72,00	57,78	0,003	0,997
31	ТОРАСЕМІД-ТЕВА, табл. 10 мг №30 (Хорватія)	91,40	170,23	130,82	0,006	0,994
32	ТОРАРЕН, табл. 10 мг №10, №30 (КВЗ)	129,80	195,30	162,55	0,007	0,993
33	ТОРІКАРД, табл. 10 мг №30 (Індія)	129,15	240,80	184,98	0,008	0,992
34	ТОРАСЕМІД-ДАРНИЦЯ, ін.р-н 20 мг/ 4 мл по 4 мл №5	138,28	300,00	219,14	0,010	0,990
35	ТОРАСЕМІД-ДАРНИЦЯ, табл. 5 мг №30 (Україна)	114,30	213,90	164,10	0,007	0,993
36	ТОРАСЕМІД-ДАРНИЦЯ, табл. 10 мг №30 (Україна)	156,28	221,50	188,89	0,008	0,992
37	ТОРАСЕМІД, табл. 10 мг №30 (Лубнифарм)	77,60	179,00	128,30	0,006	0,994
38	ДІОРЕН, табл. 5 мг №30 (БХФЗ)	113,25	163,00	138,13	0,006	0,994
39	ДІОРЕН, табл. 10 мг №30 (БХФЗ)	125,38	180,50	152,94	0,007	0,993
40	ТРИФАС®, табл. 10 мг №30 (Німеччина)	205,00	293,00	249,00	0,011	0,989
41	ТОРСИД®, табл. 5 мг №30 (Фармак)	144,30	240,00	192,15	0,009	0,991
42	ТОРСИД®, табл. 10 мг №30 (Фармак)	188,10	266,75	227,43	0,010	0,990
43	ТОРСИД®, ін. р-н 5 мг/мл по 2 мл або 4 мл №5 (Фармак)	163,00	332,50	247,75	0,011	0,989

44	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 10 мг №20 (Німеччина)	116,60	180,00	148,30	0,007	0,993
45	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 20 мг №20 (Німеччина)	214,00	284,90	249,45	0,011	0,989
46	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 50 мг №20 (Німеччина)	512,30	738,29	625,30	0,028	0,972
47	ТОРАСЕМІД САНДОЗ®, табл. 100 мг №20 (Німеччина)	661,40	884,70	773,05	0,035	0,965
48	СПИРОНОЛАКТОН- ДАРНИЦЯ, табл. 25 мг №30 (Україна)	45,52	90,00	67,76	0,003	0,997
49	СПИРОНОЛАКТОН- ДАРНИЦЯ, табл. 100мг №30 (Україна)	80,00	160,00	120,00	0,005	0,995
50	СПИРОНОЛАКТОН САНДОЗ®, табл. 50 мг №30 (Німеччина)	87,68	130,00	108,84	0,005	0,995
51	СПИРОНОЛАКТОН САНДОЗ®, табл. 100 мг №30 (Німеччина)	112,72	147,00	129,86	0,006	0,994
52	ВЕРОШПІРОН, капс. 50 мг №30 (Угорщина)	183,60	320,00	251,80	0,011	0,989
53	ВЕРОШПІРОН, капс. 100 мг №30 (Угорщина)	302,20	426,00	364,10	0,016	0,984
54	ВЕРОШПІРОН, капс. 25 мг №20 (Угорщина)	43,42	72,40	57,91	0,003	0,997
55	ЕПЛЕТОР, табл. 25 мг №30 (БХФЗ)	347,39	544,77	446,08	0,020	0,980
56	ЕПЛЕТОР, табл. 50 мг №30 (БХФЗ)	478,85	720,00	599,43	0,027	0,973
57	ДЕКРИЗ, табл. 25 мг №30 (Польща)	313,60	922,00	617,80	0,028	0,972
58	ДЕКРИЗ, табл. 50 мг №30 (Польща)	761,66	1153,53	957,60	0,043	0,957
59	РЕНІАЛЬ®, табл. 25 мг №30 (Київмедпрепарати)	354,15	654,20	504,18	0,023	0,977
60	РЕНІАЛЬ®, табл. 50 мг №30 (Київмедпрепарати)	450,10	826,44	638,27	0,029	0,971
61	ЕПЛЕПРЕС, табл. 25 мг №30 (КВЗ)	398,00	527,03	462,52	0,021	0,979
62	ЕПЛЕПРЕС, табл. 50 мг №30 (КВЗ)	528,80	701,00	614,90	0,028	0,972
63	ЕФЕЗ®, табл. 25 мг №30 (Україна)	334,20	523,70	428,95	0,019	0,981
64	ЕФЕЗ®, табл. 50 мг №30 (Україна)	481,80	836,00	658,90	0,029	0,971

65	ІНСПРА®, табл. 25 мг №30 (США)	1027,85	1253,60	1140,73	0,051	0,949
66	ІНСПРА®, табл. 50 мг №30 (США)	699,25	1427,70	1063,48	0,048	0,952
67	АРИФОН® РЕТАРД, табл. 1,5 мг №30 (Франція)	159,70	209,93	184,82	0,008	0,992

Аналіз проведено для чотирьох основних груп діуретиків: тіазидних та тіазидоподібних (n=17), рослинних (n=8), петльових (n=23) та калійзберігаючих (n=19). Загальна середня середньозважена ціна препаратів становила 276,13 грн, з діапазоном від 22,39 грн до 1726,40 грн.

Середні значення Ка.s. для всіх препаратів склали 0,0124 (діапазон: 0,001 - 0,077), що вказує на відносно низьку варіабельність цін у більшості випадків, з вищими значеннями для імпортованих брендів препаратів. Середні значення Кd становили 0,988 (діапазон: 0,999 до 0,923), демонструючи загальну високу доступність, оскільки значення близькі до 1 свідчать про мінімальний вплив ціни на платоспроможність населення.

За групами діуретиків отримали розподіл результатів, що наведені у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 - Показники економічної доступності діуретиків за групами

Група діуретиків	Кількість препаратів	Середня Ка.s. (мін. - макс.)	Середня Кd (мін. - макс.)	Середня середньозважена ціна, грн
Тіазидні та тіазидоподібні	17	0,0110 (0,0011 - 0,0773)	0,9890 (0,9989 до 0,9227)	244,73
Рослинні	8	0,0037 (0,0023 - 0,0049)	0,9963 (0,9977 до 0,9951)	82,00
Петльові	23	0,0087 (0,0010 - 0,0346)	0,9913 (0,9990 до 0,9654)	193,52
Калійзберігаючі	19	0,0218 (0,0026 - 0,0511)	0,9782 (0,9974 до 0,9489)	485,95

Найнижчі значення Ка.s. спостерігалися для рослинних діуретиків (середнє 0,0037), що свідчить про стабільну цінову структуру та мінімальну варіабельність, з переважанням вітчизняних виробників (наприклад, "ХВОЦА ПОЛЬОВОГО ТРАВА" з Ка.s.= 0,0023). Петльові діуретики показали помірну варіабельність (середнє Ка.s.= 0,0087), з найнижчим

значенням для генеричного фуросеміду (Ka.s.= 0,0010). Тіазидні препарати мали вищу варіабельність (середнє Ka.s.= 0,0110), переважно через імпорнтні аналоги, такі як "КСИПОГАМА®" (Ka.s.= 0,0773). Калійзберігаючі діуретики вирізнялися найвищою варіабельністю (середнє Ka.s.= 0,0218), з максимумом для "ІНСПРА®" (Ka.s.= 0,0511), що пов'язано з високими цінами на еплеренон.

Щодо Kd, найближчі до 1 значення зафіксовано для рослинних діуретиків (середнє 0,9963), що вказує на їх високу доступність. Петльові та тіазидні групи мали подібні показники (0,9913 та 0,9890 відповідно), тоді як калійзберігаючі продемонстрували найгіршу доступність (середнє 0,9782), з менш негативними значеннями для брендovих препаратів (наприклад, "ДЕКРИЗ" з Kd= 0,9571). Загалом, 40% препаратів мали Ka.s. <0,005 та Kd < 0,995, що відповідає високій адекватності платоспроможності.

Результати дослідження демонструють неоднорідність економічної доступності діуретиків на українському фармацевтичному ринку, з чітким розподілом між генеричними та брендovими препаратами, а також між вітчизняними та імпорнтними виробниками. Низькі значення Ka.s. (середнє 0,0124) для більшості препаратів свідчать про стабільну цінову політику. Однак вищі Ka.s. для калійзберігаючих діуретиків (середнє 0,0218) вказують на значну варіабельність цін, ймовірно, через вплив імпорту та коливання валютних курсів, що ускладнює планування витрат для пацієнтів з хронічними захворюваннями, такими як серцева недостатність.

Значення Kd підтверджують загальну доступність діуретиків, оскільки середня ціна упаковки становить лише малу частку від середньомісячної заробітної плати (близько 23 000 грн станом на серпень 2025 р.). Це особливо помітно для рослинних (Kd середнє 0,9963) та петльових діуретиків (Kd 0,9913), які можуть слугувати бюджетними альтернативами для лікування гіпертензії та набряків. Водночас, менш негативні Kd для калійзберігаючих препаратів (0,9782) підкреслюють їх нижчу доступність, що корелює з вищими середніми цінами (485,95 грн), переважно для еплерону, порівняно зі спіронолактоном. Такі висновки узгоджуються з попередніми дослідженнями

споживання діуретиків в Україні за 2019 - 2021 рр., де петльові діуретики домінували за обсягами через низьку вартість, тоді як калійзберігаючі залишалися обмеженими для певних груп пацієнтів [59].

У контексті економічних викликів України 2025 р., включаючи інфляцію та наслідки війни, низька доступність дорогих діуретиків може посилювати нерівність у доступі до лікування, особливо для вразливих верств населення. Порівняно з антигіпертензивними препаратами загалом, ринок діуретиків демонструє кращу доступність (очікуваний дохід від антигіпертензивів у 2025 р. – 11,71 млн дол. США), але потребує посилення програм реімбурсації, як-от зниження цін на 30% для певних ліків з березня 2025 р. Рекомендується розширення виробництва генериків вітчизняними компаніями (наприклад, Дарниця, БХФЗ) для зниження Ка.s. та покращення Кd, а також інтеграція цих показників у національну політику охорони здоров'я для моніторингу доступності.

3.5. Рекомендації для поліпшення фармацевтичного забезпечення діуретичними лікарськими засобами

Доступність діуретиків в Україні є достатньо високою завдяки широкій наявності бюджетних генериків (ФУРОСЕМІД, СПРОНОЛАКТОН-ДАРНИЦЯ, ТИУРЕКС®) у всіх регіонах. Однак значна цінова варіабельність, особливо для дорогих калійзберігаючих діуретиків (ІНСПРА®, ЕПЛЕТОР), та обмежена наявність окремих ЛЗ (наприклад, ТРИФАС® ампули) створюють бар'єри для пацієнтів із набряками серцево-судинної етіології. Регіональні особливості, такі як нижчі ціни в Києві на бюджетні ЛЗ та обмежена доступність деяких препаратів у Північному та Східному регіонах, вказують на необхідність уніфікації цінової політики та розширення дистрибуції.

На основі проведеного аналізу, можна сформулювати наступні рекомендації для всіх суб'єктів ринку з метою покращення фармацевтичного забезпечення пацієнтів, які потребують сечогінних лікарських засобів.

Рекомендації для державних органів та регуляторних структур:

1. Розширити державні переліки Лікарських засобів: необхідно переглянути та оновити Державний формуляр та Національний перелік основних лікарських засобів, включивши до них більше високоефективних та інноваційних діуретиків. Це забезпечить ширший доступ пацієнтів до сучасних методів лікування.
2. Забезпечити реєстрацію нових препаратів: слід оптимізувати процеси реєстрації нових лікарських засобів для пришвидшення їх виходу на ринок. Це дозволить пацієнтам отримувати доступ до новітньої терапії, зокрема до таких груп, як еплеренон та фінеренон.

Рекомендації для фармацевтичних виробників:

1. Забезпечити фізичну доступність: виробникам слід працювати над покращенням логістики та дистрибуції, щоб забезпечити стабільну наявність усіх зареєстрованих препаратів у всіх регіонах України, особливо там, де спостерігається обмежена доступність.
2. Впровадити гнучку цінову політику: виробникам варто розробити стратегії ціноутворення, які враховуватимуть економічні можливості різних груп населення. Висока ціна на деякі інноваційні препарати (наприклад, ІНСПРА®) може обмежувати їх використання, тому доцільно розглядати програми знижок або участь у програмах реімбурсації.
3. Посилити маркетингові та освітні заходи: маркетингові зусилля можуть бути спрямовані на підвищення обізнаності лікарів та фармацевтів про нові препарати та особливості їх застосування.

Рекомендації для провізорів та фармацевтів:

1. Підвищити якість фармацевтичного консультування: фармацевти повинні активно розширювати свою роль у наданні медико-соціальної допомоги, консультуючи пацієнтів щодо правильного прийому діуретиків, можливих побічних ефектів, взаємодії з іншими ліками та важливості дотримання терапії.

2. Проводити моніторинг прихильності: важливо відслідковувати прихильність пацієнтів до лікування та надавати їм підтримку для запобігання перериванню курсу терапії.

Рекомендації для пацієнтів:

1. Підвищувати обізнаність: пацієнтам слід активно цікавитись інформацією про своє захворювання та методи його лікування, консультуватися з лікарем та фармацевтом щодо вибору препарату, його вартості та можливих альтернатив.
2. Взаємодіяти з фахівцями: важливо відкрито обговорювати з лікарем свої фінансові можливості та соціальний статус, оскільки це може вплинути на вибір формату фармацевтичної допомоги

ВИСНОВКИ

На підставі проведених досліджень зроблено наступні загальні висновки:

1. На основі досліджень іноземних та вітчизняних науковців щодо медико-фармацевтичної допомоги пацієнтам з набряками різної етіології, визначено, що сучасні підходи до комплексного лікування набряків базуються на комбінації немедикаментозних, фармакологічних та інвазивних методів. Діуретики залишаються основою терапії, але нові класи препаратів, такі як ARNI та SGLT2-інгібітори, значно покращують прогнози і зменшують їх. Немедикаментозні заходи, включаючи обмеження солі та компресійну терапію, відіграють важливу роль у профілактиці рецидивів. Однак виклики, пов'язані з резистентністю до діуретиків, побічними ефектами та економічною доступністю, потребують подальших досліджень і вдосконалення стратегій.

2. Вивчення правового поля надання ФД пацієнтам з набряками показав, що в Україні ФД надається в рамках чинного законодавства України, включаючи Закони України "Основи законодавства України про охорону здоров'я", "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення", "Про лікарські засоби" та інші нормативно-правові акти.

3. З'ясовано, що український фармацевтичний ринок сечогінних ЛЗ характеризується значною різноманітністю, структурованістю і включає 7 підгруп згідно з АТС-класифікацією (C03A, C03B, C03C, C03D, C03E, S01EC01, B05BC01). Асортимент препаратів, зареєстрованих в Україні станом на серпень 2025 року (123 ЛП на основі 11 МНН та 5 лікарських рослин), переважно складається з монокомпонентних засобів у твердих лікарських формах (таблетки, капсули), тоді як комбіновані препарати та ін'єкційні форми займають меншу частку, орієнтовану на специфічні терапевтичні потреби.

Система державного регулювання, зокрема включення до Державного формуляру України та Національного переліку основних лікарських засобів, є важливим інструментом для забезпечення доступу до клінічно значущих

препаратів, що підтверджено включенням 85 із 123 зареєстрованих діуретиків до цих переліків.

4. Визначено, що ринок сечогінних ЛЗ є конкурентним та сегментованим за походженням: 51% пропозицій припадає на іноземних виробників, а 49% - на вітчизняних. Серед іноземних компаній лідируючі позиції зайняла Німеччина, що представлена 5 компаніями-виробниками та 16 ЛП. Другу сходинку рейтингу посіла Індія – 7 фармацевтичних компаній та 10 ЛП, а третю сходинку – Польща, що представлена в Україні 2 фармацевтичними компаніями та 6 ЛП, Українські виробники також займають потужну позицію, особливо в сегменті рослинних сечогінних засобів та у групі інфузійних діуретиків.

5. Фізична доступність більшості сечогінних ЛЗ є високою, хоча деякі препарати мають обмежену наявність у певних регіонах України. Існує значна цінова варіабельність, що відображає різницю між генеричними та оригінальними препаратами та створює бар'єри для малозабезпечених груп населення у доступі до дороговартісних інноваційних ліків, таких як антагоністи альдостерону.

6. Результати проведеного аналізу свідчать про гетерогенність економічної доступності діуретиків на фармацевтичному ринку України, що проявляється у чіткому диференціюванні між генеричними та брендовими лікарськими засобами, а також між продукцією вітчизняного та іноземного виробництва. Низькі значення коефіцієнта варіації цін ($Ka.s.$, середнє = 0,0124) для більшості препаратів відображають відносну стабільність цінової політики на дану групу засобів. Водночас підвищені показники $Ka.s.$ для калійзберігаючих діуретиків (середнє = 0,0218) свідчать про більшу варіабельність цін, що, ймовірно, зумовлено впливом імпортової складової та валютних коливань, ускладнюючи прогнозування витрат пацієнтів із хронічними патологіями, зокрема серцевою недостатністю.

Значення коефіцієнта доступності (Kd) підтверджують загальну економічну досяжність діуретиків, оскільки середня вартість упаковки

становить незначну частку середньомісячної заробітної. Найвищі показники доступності зафіксовано для рослинних діуретиків та петльових сечогінних препаратів, що може свідчити про їх потенціал як економічно вигідних альтернатив у терапії артеріальної гіпертензії та набрякових синдромів. Натомість нижчі показники доступності калійзберігаючих діуретиків відображають вищу середню ціну, переважно характерну для препаратів еплеренону, у порівнянні зі спіронолактоном.

7. Для підвищення доступності рекомендується: впровадження програм реімбурсації для дорогих діуретиків; забезпечення наявності специфічних ЛЗ (ін'єкційних форм, низьких дозувань) у всіх регіонах; посилення контролю за ціновими коливаннями в аптечних мережах.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богдан Б. Диференціальна діагностика та лікування набряків. Медицина світу, 2015.1. URL: <http://msvitu.com/archive/2015/january/article-2.php>
2. Нестеровська Л. Периферичні набряки: основні аспекти патогенезу, клініки та лікування. Медична газета «Здоров'я України 21 сторіччя», 2020; № 5 (474). URL: https://health-ua.com/multimedia/userfiles/files/2020/ZU_5_2020/ZU_5_2020_st6.pdf
3. Gradalski T. (2019). Edema of Advanced Cancer: Prevalence, Etiology, and Conservative Management-A Single Hospice Cross-Sectional Study. *Journal of pain and symptom management*, 57(2), 311–318. <https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2018.11.005>
4. O'Brien, J. G., Chennubhotla, S. A., & Chennubhotla, R. V. (2005). Treatment of edema. *American family physician*, 71(11), 2111–2117.
5. Urbanek, T., Juško, M., & Kuczmik, W. B. (2020). Compression therapy for leg oedema in patients with heart failure. *ESC heart failure*, 7(5), 2012–2020. <https://doi.org/10.1002/ehf2.12848>
6. Smith, B., Park, J., Landi, J. L., McConnell, B., Rahman, A., Omari, A. R., Shahab, Z., Carilli, A., Pearl, K., Kim, B., & Costin, J. M. (2024). Chronic Edema Management of the Lower Extremities. *Cureus*, 16(7), e63840. <https://doi.org/10.7759/cureus.63840>
7. Kaysen G. A. (1993). Plasma composition in the nephrotic syndrome. *American journal of nephrology*, 13(5), 347–359. <https://doi.org/10.1159/000168649>
8. Tapia C, Bashir K. Nephrotic Syndrome. [Updated 2023 May 29]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2025 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK470444/> .
9. Lima H, Zheng J, Wong D, Wasserman S, Sussman GL. Pathophysiology of bradykinin and histamine mediated angioedema. *Front Allergy*. 2023;4:1263432. Published 2023 Oct 18. <https://doi.org/10.3389/falgy.2023.1263432>

10. Wang, M., Feng, J., Zhou, D. *et al.* Bacterial lipopolysaccharide-induced endothelial activation and dysfunction: a new predictive and therapeutic paradigm for sepsis. *Eur J Med Res* **28**, 339 (2023). <https://doi.org/10.1186/s40001-023-01301-5>
11. Sleigh BC, Manna B. Lymphedema. [Updated 2023 Apr 19]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2025 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK537239/>
12. Wagner JM, Grolewski V, Reinkemeier F, et al. Posttraumatic Lymphedema after Open Fractures of the Lower Extremity-A Retrospective Cohort Analysis. *J Pers Med*. 2021;11(11):1077. Published 2021 Oct 24. <https://doi.org/10.3390/jpm11111077>
13. Sonani B, Naganathan S, Al-Dhahir MA. Hyponatremia. [Updated 2023 Aug 24]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2025 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK441960/>
14. Fountain JH, Kaur J, Lappin SL. Physiology, Renin Angiotensin System. [Updated 2023 Mar 12]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2025 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books>
15. Swenson KE, Swenson ER. Pathophysiology of Acute Respiratory Distress Syndrome and COVID-19 Lung Injury. *Crit Care Clin*. 2021;37(4):749-776. <https://doi.org/10.1016/j.ccc.2021.05.003>
16. Guohua Xi, Richard F. Keep, Julian T. Hoff. Pathophysiology of brain edema formation. *Neurosurgery Clinics of North America*, 2002, **V.13, Issue 3**, Pages 371-383. [https://doi.org/10.1016/S1042-3680\(02\)00007-4](https://doi.org/10.1016/S1042-3680(02)00007-4)
17. Abassi Z, Khoury EE, Karram T, Aronson D. Edema formation in congestive heart failure and the underlying mechanisms. *Front Cardiovasc Med*. 2022;9:933215. Published 2022 Sep 27. <https://doi.org/10.3389/fcvm.2022.933215>
18. Kato NP, Nagatomo Y, Kawai F, Kitai T, Mizuno A. Fluid Restriction for Patients with Heart Failure: Current Evidence and Future Perspectives. *J Pers*

Med. 2024;14(7):741. Published 2024 Jul 11.
<https://doi.org/10.3390/jpm14070741>

19. Azirar S, Appelen D, Prins MH, Neumann MH, de Feiter AN, Kolbach DN. Compression therapy for treating post-thrombotic syndrome. *Cochrane Database Syst Rev.* 2019;9(9):CD004177. Published 2019 Sep 18. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD004177.pub2>
20. Guazzi M, Wilhelm M, Halle M, et al. Exercise testing in heart failure with preserved ejection fraction: an appraisal through diagnosis, pathophysiology and therapy - A clinical consensus statement of the Heart Failure Association and European Association of Preventive Cardiology of the European Society of Cardiology. *Eur J Heart Fail.* 2022;24(8):1327-1345. <https://doi.org/10.1002/ejhf.2601>
21. Balsam P, Ozierański K, Marchel M, et al. Comparative effectiveness of torasemide versus furosemide in symptomatic therapy in heart failure patients: Preliminary results from the randomized TORNADO trial. *Cardiol J.* 2019;26(6):661-668. <https://doi.org/10.5603/CJ.a2019.0114>
22. Chung EY, Ruospo M, Natale P, et al. Aldosterone antagonists in addition to renin angiotensin system antagonists for preventing the progression of chronic kidney disease. *Cochrane Database Syst Rev.* 2020;10(10):CD007004. Published 2020 Oct 27. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD007004.pub4>
23. Strauss MH, Hall AS, Narkiewicz K. The Combination of Beta-Blockers and ACE Inhibitors Across the Spectrum of Cardiovascular Diseases. *Cardiovasc Drugs Ther.* 2023;37(4):757-770. <https://doi.org/10.1007/s10557-021-07248-1>
24. Mann DL, Greene SJ, Givertz MM, et al. Sacubitril/Valsartan in Advanced Heart Failure With Reduced Ejection Fraction: Rationale and Design of the LIFE Trial [published correction appears in *JACC Heart Fail.* 2020 Dec;8(12):1059. doi: 10.1016/j.jchf.2020.10.011.]. *JACC Heart Fail.* 2020;8(10):789-799. <https://doi.org/10.1016/j.jchf.2020.05.005>

25. Vo T, Vazquez S, Rondina MT. Current state of anticoagulants to treat deep venous thrombosis. *Curr Cardiol Rep.* 2014;16(3):463. <https://doi.org/10.1007/s11886-013-0463-2>
26. Swedberg, K., Komajda, M., Böhm, M., Borer, J., Robertson, M., Tavazzi, L., Ford, I., & SHIFT Investigators (2012). Effects on outcomes of heart rate reduction by ivabradine in patients with congestive heart failure: is there an influence of beta-blocker dose?: findings from the SHIFT (Systolic Heart failure treatment with the I(f) inhibitor ivabradine Trial) study. *Journal of the American College of Cardiology*, 59(22), 1938–1945. <https://doi.org/10.1016/j.jacc.2012.01.020>
27. Колесник, М. Ю., & Майстрович, Я. Ю. (2024). Місце інгібіторів натрій-залежного котранспортеру глюкози 2 типу в лікуванні різних фенотипів хронічної серцевої недостатності. *Сучасні медичні технології*, 16(1), 60–67. <https://doi.org/10.14739/mmt.2024.1.296545>
28. Shah, K.J.; Roy, T.L. Catheter-Directed Interventions for the Treatment of Lower Extremity Deep Vein Thrombosis. *Life* 2022, 12, 1984. <https://doi.org/10.3390/life12121984>
29. Vahanian A, Beyersdorf F, Praz F, et al. 2021 ESC/EACTS Guidelines for the management of valvular heart disease. *EuroIntervention*. 2022;17(14):e1126-e1196. Published 2022 Feb 4. <https://doi.org/10.4244/EIJ-E-21-00009>
30. Costanzo MR. Ultrafiltration in Acute Heart Failure. *Card Fail Rev.* 2019;5(1):9-18. <https://doi.org/10.15420/cfr.2018.29.2>
31. Zhang H, Dhalla NS. The Role of Pro-Inflammatory Cytokines in the Pathogenesis of Cardiovascular Disease. *Int J Mol Sci.* 2024;25(2):1082. Published 2024 Jan 16. <https://doi.org/10.3390/ijms25021082>
32. Pratama V, Budiono J, Thobari JA, Widyantoro B, Anggraeni VY, Dinarti LK. The role of tolvaptan add-on therapy in patients with acute heart failure: a systematic review and network meta-analysis. *Front Cardiovasc Med.* 2024;11:1367442. Published 2024 May 30. <https://doi.org/10.3389/fcvm.2024.1367442>

33. Van Linthout S, Stellos K, Giacca M, et al. State of the art and perspectives of gene therapy in heart failure. A scientific statement of the Heart Failure Association of the ESC, the ESC Council on Cardiovascular Genomics and the ESC Working Group on Myocardial & Pericardial Diseases. *Eur J Heart Fail.* 2025;27(1):5-25. <https://doi.org/10.1002/ejhf.3516>
34. Hernández-Prats, C., López-Pintor, E., & Lumbreras, B. (2022). Pharmacist-led intervention on the reduction of inappropriate medication use in patients with heart failure: A systematic review of randomized trials and non-randomized intervention studies. *Research in social & administrative pharmacy : RSAP*, 18(5), 2748–2756. <https://doi.org/10.1016/j.sapharm.2021.06.023>
35. Schumacher PM, Becker N, Tsuyuki RT, et al. The evidence for pharmacist care in outpatients with heart failure: a systematic review and meta-analysis. *ESC Heart Fail.* 2021;8(5):3566-3576. <https://doi.org/10.1002/ehf2.13508>
36. Zakaraya Z, Abu Assab M, Alsaadi M T, Azizi D, Nowwara A, Almazari I, Abu Dayyih W. Effectiveness of a Pharmacist-led Heart Failure Management Program in Improving Patient Outcomes. *J Nat Sc Biol Med* 2024;15:513-523. https://doi.org/10.4103/jnsbm.JNSBM_15_3_13
37. Alqudah A, Oqal M, Al-Samdi A, et al. Knowledge and practice of community pharmacists towards SGLT2 inhibitors. *F1000Res.* 2022;11:659. Published 2022 Jun 15. <https://doi.org/10.12688/f1000research.122170.2>
38. Awdishu L, Singh RF, Saunders I, et al. Advancing Pharmacist Collaborative Care within Academic Health Systems. *Pharmacy (Basel).* 2019;7(4):142. Published 2019 Oct 11. <https://doi.org/10.3390/pharmacy7040142>
39. Білоусова Н.А. (2024) *Персоналізовані підходи до надання фармацевтичної допомоги: сучасний запит українського суспільства*. Менеджмент та маркетинг у складі сучасної економіки, науки, освіти, практики : матеріали XI міжнар. наук.-практ. дистанційної конф., м. Харків, 21 берез. 2024 р. С. 151-159.

40. Cheng JW. Current perspectives on the role of the pharmacist in heart failure management. *Integr Pharm Res Pract.* 2018;7:1-11. Published 2018 Mar 9. <https://doi.org/10.2147/IPRP.S137882>
41. Beique LC, Ezekowitz JA, O'Meara E, McDonald M, Koshman SL. 2017 Guidelines for the management of heart failure by pharmacists. *Can Pharm J (Ott).* 2019;152(5):301-316. Published 2019 Jul 2. <https://doi.org/10.1177/1715163519853307>
42. Huxel C, Raja A, Ollivierre-Lawrence MD. Loop Diuretics. [Updated 2023 May 22]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2025 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK546656/>
43. Patounas, M., Lau, E. T., Chan, V., Rigby, D., Kyle, G. J., Khatri, J., Poudel, A., & Nissen, L. M. (2021). Home medicines reviews: a national survey of Australian accredited pharmacists' health service time investment. *Pharmacy practice, 19*(3), 2376. <https://doi.org/10.18549/PharmPract.2021.3.2376>
44. Lee, K., Kouladjian O'Donnell, L., Cross, A. J., Hawthorne, D., & Page, A. T. (2023). Clinical pharmacists' reported approaches and processes for undertaking Home Medicines Review services: A national survey. *Archives of gerontology and geriatrics, 109*, 104965. <https://doi.org/10.1016/j.archger.2023.104965>
45. Власенко І. О. Теоретико-організаційні основи належної аптечної практики у реалізації стратегії профілактики та управління цукровим діабетом. URL: https://www.nuozu.edu.ua/zagruzka3/Dr_Vlasenko.pdf
46. Білоусова Н. А. Професійна підготовка медичних представників фармацевтичних компаній у Федеративній республіці Німеччині: теорія та практика/ За ред. доктора пед. наук, проф. Л. П. Пуховської. – К.: Видавництво «Наукова столиця», 2022. – 204 с
47. Державний реєстр лікарських засобів України. URL : <http://www.drlz.com.ua/>
48. TABLETKI.UA. URL : <https://tabletki.ua/category/579/zaporizhzhia/filter/ct=699/>

49. Громовик Б.П. Менеджмент і маркетинг у фармації: підручник / Б.П. Громовик, Г.Д. Гасюк, О.Р. Левицька; за ред.д-ра фарм.наук, проф.Б.П. Громовика. – К.: Медицина, 2008. – 752 с.
50. Середня заробітна плата за даними ПФУ. URL : <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/pfu/2024/>
51. Основи законодавства України про охорону здоров'я (1992). Закон України 2801-ХІІ. 19.11.1992. Доступний за адресою: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
52. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення (2017). Закон України 2168-VІІІ. 19.10.2017. Доступний за адресою: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>
53. Про лікарські засоби (1996). Закон України 123/96-ВР. 4.04.1996. Доступний за адресою: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80#Text>
54. Про лікарські засоби (2022). Закон України» (нова редакція) № 2469-ІХ. 28.07.2022. Доступний за адресою: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-20#Text>
55. Деякі питання закупівлі лікарських засобів, медичних виробів та допоміжних засобів до них (2022). Постанова КМ України №216. 07.03.2022. (зі змінами). Доступний за адресою: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/216-2022-%D0%BF?find=1&text=%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%81%D1%96%D1%8F%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%B7#w1_2
56. Настанова 00089. Гостра серцева недостатність і набряк легень. URL : <https://guidelines.moz.gov.ua/documents/2997>
57. Настанова 00088. Хронічна серцева недостатність. URL : <https://guidelines.moz.gov.ua/documents/2996>
58. Наказ МОЗ України «Державний формуляр лікарських засобів. Випуск сімнадцятий» від 13.06.2025 року № 971/ URL :

https://moz.gov.ua/storage/uploads/9ca84a3c-4400-4ea7-9757-908bebb49e85/dn_971_13062025_dod.pdf/

59. Малий В.В., Малініна Н.Г., О.Ю. Рогуля, Г.С. Бабічева, І.В. Бондарєва, А.А. Чегринець. Маркетинговий аналіз та позиціонування сечогінних (діуретичних) препаратів на фармацевтичному ринку України. Вісник фармації, 2023. 2(106); 63-70. <https://doi.org/10.24959/nphj.23.117> URL : <http://nphj.nuph.edu.ua/article/view/285174>.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

захищена «_____» _____ 2026 року з оцінкою _____

Голова екзаменаційної комісії,
завідувачка кафедри фармацевтичної,
органічної та біоорганічної хімії ЗДМФУ,
д. фарм. н., професор _____ Людмила КУЧЕРЕНКО